

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

Območna enota Maribor
Odsek za gozdne živali in lovstvo

Tyrševa 15
2000 Maribor
Tel.: +386 (0)2 234-16-15, fax.: +386 (0)2 234-16-33
e-pošta: oemaribor@zgs.gov.si

LETNI NAČRT

za

XV. PTUJSKO - ORMOŠKO

LOVSKO UPRAVLJAVSKO OBMOČJE

za

LETO 2013

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
2	OPIS LUO S SEZNAMOM LOVIŠČ	2
3	ŽIVLJENJSKO OKOLJE DIVJADI	4
3.1	<i>Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2012</i>	4
3.2	<i>Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju v letu 2013.....</i>	5
3.3	<i>Škode na kmetijskih kulturah in domači živini</i>	8
3.4	<i>Vpliv rastlinojede parkljaste divjadi na pomlajevanje gozda – popis objedenosti gozdnega mladja</i>	13
4	ŽIVALSKÉ VRSTE - DIVJAD.....	17
4.1	<i>Srna (Capreolus capreolus)</i>	17
4.2	<i>Navadni jelen (Cervus elaphus).....</i>	24
4.3	<i>Damjak (Dama dama).....</i>	25
4.4	<i>Gams (Rupicapra rupicapra).....</i>	26
4.5	<i>Muflon (Ovis ammon musimon)</i>	28
4.6	<i>Divji prašič (Sus scrofa).....</i>	32
4.7	<i>Lisica (Vulpes vulpes)</i>	35
4.8	<i>Jazbec (Meles meles).....</i>	37
4.9	<i>Kuna belica (Martes foina) in kuna zlatica (Martes martes).....</i>	39
4.10	<i>Navadni polh (Glis glis)</i>	40
4.11	<i>Pižmovka (Ondatra zibethia)</i>	41
4.12	<i>Poljski zajec (Lepus europaeus).....</i>	42
4.13	<i>Fazan (Phasianus colchicus).....</i>	44
4.14	<i>Poljska jerebica (Perdix perdix)</i>	47
4.15	<i>Raca mlakarica (Anas platyrhynchos)</i>	48
4.16	<i>Sraka (Pica pica), šoja (Garrulus glandarius) in siva vrana (Corvus cornix)</i>	50
4.17	<i>Nutrija (Myocastor coypus).....</i>	52
4.18	<i>Rakunasti pes (Nyctereutes procyonoides).....</i>	52
4.19	<i>Načrt dodajanja divjadi.....</i>	53

5	EVIDENCE	54
6	KRONOLOGIJA NASTAJANJA NAČRTA.....	56
7	PRILOGE NAČRTA	56

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1.1: Kronologija nastanka letnega načrta za XV: Ptujsko-Ormoško LUO za 2013.....	1
Preglednica 2.1: Pregled lovišč v LUO	2
Preglednica 3.1: Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2012	4
Preglednica 3.2: Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2013	5
Preglednica 3.3: Odškodnine za nastalo škodo, ki jo je povzročila divjad v letu 2012	8
Preglednica 3.4: Opravljeni ukrepi za preprečevanje škod od divjadi 2012	10
Preglednica 3.5: Načrtovani ukrepi za preprečevanje škod 2013	10
Preglednica 3.6: Analiza objedenosti gozdnega mladja v letu 2010 v Ptujsko Ormoškem LUO.....	14
Preglednica 3.7: Število popisanih osebkov in njihov delež po višinskih razredih za posamezno popisno enoto.....	15
Preglednica 3.8: Površina in delež posamezne razvojne faze po popisnih enotah	16
Preglednica 4.1: Delež izgub srnjadi zaradi prometa, glede na kategorijo-2012.....	17
Preglednica 4.2: Delež izgub srnjadi po loviščih zaradi prometa-2012.	18
Preglednica 4.3: Načrt odvzema srne po strukturi.....	19
Preglednica 4.4: Analiza odvzema in telesnih mas srn	22
Preglednica 4.5: Analiza odvzema navadnih jelenov.....	24
Preglednica 4.6: Analiza odvzema damjaka.....	25
Preglednica 4.7: Načrt odvzema gamsov.....	27
Preglednica 4.8: Pregled odvzema gamsov	27
Preglednica 4.9: Načrt odvzema muflonov.....	29
Preglednica 4.10: Delež odvzema po loviščih osrednjega območja.....	29
Preglednica 4.11: Pregled odvzema in telesnih mas muflonov	31
Preglednica 4.12: Načrt odvzema divjih prašičev v osrednjem območju 2013	33
Preglednica 4.13: Analiza odvzema in telesnih mas divjih prašičev – celotno LUO.....	34
Preglednica 4.14: Analiza odvzema divjih prašičev – osrednje območje	35
Preglednica 4.15: Analiza odvzema lisic.....	36
Preglednica 4.16: Analiza odvzema jazbecev	38
Preglednica 4.17: Analiza odvzema kun.....	40
Preglednica 4.18: Analiza odvzema pižmovk	41
Preglednica 4.19: Analiza odvzema poljskih zajcev.	43
Preglednica 4.20: Načrt odvzema fazana 2013.....	45
Preglednica 4.21: Analiza odvzema fazanov	46
Preglednica 4.22: Načrt vlaganj in odvzema poljske jerebice 2013	47
Preglednica 4.23: Pregled odvzema poljske jerebice.....	48
Preglednica 4.24: Analiza odvzema race mlakarice	49
Preglednica 4.25: Analiza odvzema srak, šoj, sivih vran.....	52
Preglednica 4.26: Načrt vlaganj divjadi 2013.....	53

KAZALO SLIK

Slika 1: Lovišča v XV. Ptujsko-Ormoškem LUO in položaj LUO v Sloveniji	3
Slika 2: Dinamika škod od divjadi v LUO	9
Slika 3: Škode in odvzem divjih prašičev	9
Slika 4: Popisne enote v lovsko upravljavskem območju	13

1 UVOD

Letni lovsko upravljavski načrt za XV. Ptujsko-Ormoško lovsko upravljavsko območje za leto 2013, je sestavljen v skladu z Zakonom o divjadi in lovstvu (Ur.l. RS, št.16/04), Odločbo US (Ur.l. RS, št. 120/06) ter Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o divjadi in lovstvu (Ur.l. RS, št. 17/08). Zakon določa izdelavo letnih lovsko upravljavskih načrtov za lovsko upravljavska območja (Ur.l. RS, št. 110/04), ki so nadomestila nekdanja lovsko gojitvena območja. Znotraj lovsko upravljavskega območja so opredeljena lovišča (Ur.l. RS, št. 128/04), za katera so bile leta 2009 podeljene koncesije o upravljanju z lovišči. Koncesijske pogodbe so sklenjene med dosedanjimi upravljavci lovišč in Republiko Slovenijo za obdobje 20. let. Razdelilnik načrtovanih ukrepov v življenjskem okolju divjadi in odvzema divjadi je s tem načrtom izdelan za lovišča, ki so opredeljena v koncesijskem razmerju med RS in LD. Nekatera stara in nova lovišča se bistveno razlikujejo, razlike pa so tudi v sedaj natančno določenih mejah in površinah, tako lovnih, kot nelovnih. Za lovišča je že bilo ustanovljeno Območno združenje upravljavcev lovišč v XV. Ptujsko Ormoškem lovsko upravljavskem območju. Pričujoči letni načrt za XV. Ptujsko-Ormoško LUO temelji na ciljih in usmeritvah območnega lovsko upravljavskega načrta za Ptujsko - Ormoško lovsko upravljavsko območje za obdobje 2011 – 2020, ki ga je Vlada Republike Slovenije sprejela z Odlokom o gozdnogospodarskih in lovsko upravljavskih načrtih območij (2011–2020) objavljenem v Uradnem listu Republike Slovenije številka 87/2012 z dne 16. 11. 2012.

Letni načrt za XV. Ptujsko-Ormoško lovsko upravljavsko območje za leto 2013, je poleg zgoraj navedenih predpisov napisan tudi v skladu z:

- Zakonom o gozdovih (Ur.l. RS, št.30/93) ter Zakonoma o spremembah in dopolnitvah Zakona o gozdovih (Ur. L. RS, št. 76/02 in 110/07).
- Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Ur.l. RS, št.91/2010).
- Navodili za usmerjanje razvoja populacij divjadi v Sloveniji (usklajeno ZGS, znanstveno-raziskovalne institucije, LZS in OZUL-i 2011).
- Uredbo o določitvi divjadi in lovnih dob (U.l. RS št. 101/04).
- Odlokom o lovsko upravljavskih območjih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur.l., RS št. 110/04).
- Odlokom o loviščih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur.l. RS št. 128/04).

Najpomembnejši dogodki, ki so vplivali na sam nastanek načrta so prikazani v spodnji preglednici:

Preglednica 1.1: Kronologija nastanka letnega načrta za XV: Ptujsko-Ormoško LUO za 2013.

Datum	Kraj	Organ	Vsebina
18. in 19. Januar 2013	Ptuj	Komisija za oceno odstrela in izgub divjadi	Pregled odstrela in izgub divjadi
4. marec 2013	Ptuj	IO OZUL	Uskladitveni sestanek
18. marec 2013	Maribor	Strokovni svet OE	Določitev osnutka načrta
27. marec 2013	Maribor	Vabljeni	Javna predstavitev načrta
4. april 2013	Maribor	Svet OE Maribor	Določitev predloga načrta
10. april 2013	Ljubljana	MKO	Oddaja načrta na MKO

Za pogostejše uporabljene izraze so v pričujočem načrtu uporabljene naslednje okrajšave:

- LUO – Ptujsko – Ormoško lovsko upravljavsko območje,
- LN – letni načrt za LUO,
- LD – lovsko družina,

- LUB – lovsko upravljavski bazen
- GGO – gozdnogospodarsko območje,
- ZGS – Zavod za gozdove Slovenije,
- MKO – Ministrstvo za kmetijstvo in okolje,
- ARSO – Agencija republike Slovenije za okolje.

2 OPIS LUO S SEZNAMOM LOVIŠČ

Lovsko upravljavsko območje ima v slovenskem merilu pomembno vlogo na področju upravljanja s poljsko divjadjo, predvsem s fazanom, poljskim zajcem in poljsko jerebico. S prisotnostjo ostalih vrst divjadi območje ne izstopa.

Glavne vrste divjadi, s katerimi se upravlja v okviru LUO so:

- SRNJAD: celotno območje,
- JELENJAD: občasno prisotna vrsta,
- MUFLON: na Boču,
- GAMS: Donačka gora in Boč,
- DIVJI PRAŠIČ: v Halozah in na Boču, drugje občasno prisotna vrsta,
- FAZAN: na celotnem območju, razen v severovzhodnem delu,
- POLSKA JEREBICA: območje Dravskega polja in Pesniške doline,
- POLJSKI ZAJEC: večje območje kot fazan, najmanj v neposredni bližini Maribora,
- RACA MLAKARICA: v območju, kjer so večji ribniki ter ob Dravi in Pesnici.

Preglednica 2.1: Pregled lovišč v LUO

Šifra lovišča	Ime lovišča	Upravna enota	Površina (ha)		
			Skupna	Lovna	Nelovna
1501	TRNOVSKA VAS	PTUJ	2495	2372	123
1502	VITOMARCI	PTUJ	2223	2098	125
1503	DESTRNIK	PTUJ	3509	3291	217
1504	JURŠINCI	PTUJ	2851	2687	163
1505	TOMAŽ pri ORMOŽU	ORMOŽ	4060	3829	231
1506	IVANJKOVCI	ORMOŽ	2556	2368	188
1507	KOG - VINSKI VRHOVI	ORMOŽ	3456	3241	215
1508	SREDIŠČE	ORMOŽ	3234	3060	174
1509	ORMOŽ	ORMOŽ	2963	2587	375
1510	VELIKA NEDELJA	ORMOŽ	3281	3062	219
1511	BRESNICA - PODGORCI	ORMOŽ	2140	2009	131
1512	DORNAVA - POLEŃŠAK	PTUJ	2556	2383	173
1513	SVETA MARJETA niže PTUJA	PTUJ	2728	2436	292
1514	ZAVRČ	PTUJ	2123	2003	119
1515	CIRKULANE	PTUJ	3142	2924	218
1516	MARKOVCI	PTUJ	2641	2343	297
1517	JOŽE LACKO - PTUJ	PTUJ	5361	4475	886
1518	BORIS KIDRIČ	PTUJ	5535	4790	745
1519	PTUJ	PTUJ	4435	3951	484
1520	LESKOVEC v HALOZAH	PTUJ	3801	3582	218
1521	PODLEHNIK	PTUJ	5320	5090	230
1522	DRAVINJA - MAJŠPERK	PTUJ	5597	5284	313
1523	CIRKOVCE	PTUJ	3122	2951	171
1524	MAKOLE	SL. BISTRICA	3676	3507	169

se nadaljuje

nadaljevanje

1525	STOPERCE	PTUJ	2270	2200	70
1526	ŽETALE	PTUJ	3803	3672	131
1527	ROGATEC	ROGAŠKA SL.	4922	4639	283
1528	ROGAŠKA SLATINA	ROGAŠKA SL.	4959	4373	586
1529	POLJČANE	SL. BISTRICA	2138	2008	130
1530	BOČ	ROGAŠKA SL.	3095	2842	253
SKUPAJ			103.990	96.061	7.929

V LUO je 30 lovišč v upravljanju LD v skupni površini 103.990 ha, od tega je lovni površin približno 92 % - 96.061 ha. Skladno z 10. čl. ZDLov-1 so iz skupnih površin lovišč izločena vsa območja naselij in zaselkov, javni in zasebni parki ter pokopališča, vrtovi in vse površine intenzivne pridelave kmetijskih kultur, ki so ograjene z ograjo. Prav tako so izločene še obore za rejo divjadi, vojaški objekti in druge urbane površine (javne ceste...). Od skupne površine LUO znaša delež nelovnih površin slabih 8 % ali 7.929 ha.

Upravno je območje razdeljeno na več upravnih enot: UE Ptuj – 18 lovišč, UE Ormož – 7 lovišč, UE Rogaška Slatina – 3 lovišča in UE Slovenska Bistrica – 2 lovišči.

Povprečna velikost lovišča v LUO je 3.466 ha oziroma 3.199 ha lovne površine. Najmanjše lovišče meri 2.123 ha (Zavrč), največje pa 5.597 ha (Dravinja-Majšperk).

Slika 1: Lovišča v XV. Ptujsko-Ormoškem LUO in položaj LUO v Sloveniji

3 ŽIVLJENJSKO OKOLJE DIVJADI

Ohranjanje, vzdrževanje in izboljševanje bivalnih in prehranskih pogojev divjadi mora biti ob izvrševanju načrtovanega odvzema prednostna naloga upravljavk lovišč v LUO.

Ukrepi v življenjskem okolju divjadi, ki jih izvajajo lovišča bogatijo naravne prehranske in bivalne pogoje za prostoživeče živali. Ocenjujemo, da je življenjsko okolje divjadi v LUO še dokaj ohranjeno, z jasnim trendom slabšanja v zadnjih dveh desetletjih. Razvoj podjetništva je namreč pogojeval gradnjo infrastrukturnih objektov, še posebej cestnega omrežja, industrijskih območij, obrtnih con in logističnih objektov. Vse navedeno močno omejuje življenjski prostor divjadi v LUO.

Vse več kmetijskih površin je ograjenih za namene pašništva, kar dodatno omejuje življenjski prostor divjadi.

Pogoji za malo divjad v LUO so zelo različni in mestoma precej slabi. Temeljni vzrok temu je izredno visoka gostota cestnega omrežja, ki se je v zadnjih desetletjih močno posodobilo in zgostilo. Izgube poljske divjadi na cestah so zaskrbljujoče. Kljub delnemu zaraščanju in opuščanju kmetijskih površin, je še vedno premalo remiznih površin. Tradicionalne oblike kmetovanja s kolobarjenjem in pestrostjo različnih kultur so sicer prisotne, vendar je delež tako obdelanih kmetijskih površin še vedno premajhen.

3.1 Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2012

Preglednica 3.1: Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2012

Vrsta ukrepa	Enota mere	Načrtovan obseg	Realiziran obseg	Stopnja uresničitve načrta (%)
1. UKREPI ZA VARSTVO IN MONITORING DIVJADI				
Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi	ure	11.689	11.350	97
2. BIOMELIORATIVNI UKREPI				
Vzdrževanje pasišč s košnjo (ročna in strojna košnja)	ha	48,43	49,13	101
Spravilo sena z odvozom	ha	8,73	8,73	100
Priprava pasišč za divjad	ha	5,00	5,00	100
Gnojenje travnikov	ha	5,84	5,84	100
Vzdrževanje grmišč	ha	15,73	15,38	98
Vzdrževanje remiz za malo divjad	ha	43,27	42,55	98
Vzdrževanje gozdnega roba	ha	6,36	6,36	100
Izdelava in vzdrževanje kaluž	število	33	32	97
Izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira	število	13	12	92
Sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja	število	1057	905	86
Postavitev in vzdrževanje gnezdnic	število	83	69	83
3. BIOTEHNIČNI UKREPI				
Zimsko krmljenje	kg	151.570	138.436	91
Preprečevalno krmljenje	kg	32.750	28.250	86
Privabljalno krmljenje	kg	36.930	37.250	101
Krmne njive	ha	41,68	42,08	101
Pridelovalne njive	ha	18,34	14,79	81
Solnice	kg	2.585	2.757	107
4. LOVSKI OBJEKTI				
Solnice (obnova in novogradnja)	število	1.091	829	76
Lovske preže (obnova in novogradnja)	število	245	256	104
Krmišča (obnova in novogradnja)	število	183	190	104
Lovske steze (obnova in novogradnja)	km	28,9	26,9	93

Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi

To so ukrepi, ki jih upravljavci lovišč opravljajo predvsem v sklopu lovsko čuvajske službe in so vezani na spremljanje stanja v habitatih posameznih vrst divjadi in njihovih populacijah. Upravljavci lovišč so za ukrepe varstva in monitoringa v preteklem letu zabeležili 11.350 opravljenih ur. Načrtovane ure za te ukrepe so bile realizirane 97 %.

Biomeliorativna dela

Izvedeni biomeliorativni ukrepi, s katerimi ohranjamo in izboljšujemo prehranske in bivalne razmere za divjad, so bili v večini primerov dobro realizirani. Ocenjujemo, da bi posamezna loviščalaha dosegla večjo stopnjo realizacije oziroma izvedla navedena dela v večjem obsegu, ki bo potrebno v bodoče uresničiti. Spodbudno je dejstvo, da so opravljena predvsem tista dela, ki pomenijo neposredno izboljšanje življenjskega okolja divjadi. V primerjavi z letom 2011 se je povečal obseg del za vzdrževanje grmišč in remiz za malo divjad. Menimo, da so bili ukrepi ustrezni in so dosegli svoj namen.

Biotehnični ukrepi

Ukrepi s katerimi upravljavci lovišč neposredno izboljšujejo prehranske možnosti divjadi so bili v povprečju realizirani pod 100 %. Vse vrste krmljenja skupaj so bile realizirane 92 %. Skupna količina krme, ki jo kot dodatno energijo upravljavci vnašajo v lovišča ni presegla načrtovane višine. Kljub jasni opredelitvi lanskega načrta, ki je dal prednost krmnim njivam pred pridelovalnimi njivami, se še vedno obdeluje slednje in to pogosto s koruzo, ki je v tej kmetijski krajini že tako močno zastopana.

Lovski objekti

Upravljavci so obnovili ali na novo zgradili 829 solnic, 256 lovskih prež, 190 krmišč in 27 km lovskih stez. Po naši oceni opravljena dela zagotavljajo zadostno količino lovskih objektov, ki se ohranjajo v primernem stanju, ter so namenjeni zagotavljanju optimalnih pogojev za izvajanje lova.

3.2 Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju v letu 2013

Preglednica 3.2: Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2013

Vrsta ukrepa	Enota mere	Načrtovan obseg
1. UKREPI ZA VARSTVO IN MONITORING DIVJADI		
Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi	ure	10.831
2. BIOMELIORATIVNI UKREPI		
Vzdrževanje pasišč s košnjo (ročna in strojna košnja)	ha	42,75
Spravilo sena z odvozom	ha	9,12
Priprava pasišč za divjad	ha	5,20
Gnojenje travnikov	ha	5,84
Vzdrževanje grmišč	ha	15,63
Vzdrževanje remiz za malo divjad	ha	41,66
Vzdrževanje gozdnega roba	ha	6,36
Izdelava in vzdrževanje kaluž	število	32
Izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira	število	12
Sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja	število	1.012
Postavitev in vzdrževanje gnezdnic	število	87

se nadaljuje

nadaljevanje

3. BIOTEHNIČNI UKREPI		
Zimsko krmljenje	kg	142.413
Preprečevalno krmljenje	kg	31.050
Privabljalno krmljenje	kg	33.030
Krmne njive	ha	65,69
Pridelovalne njive	ha	15,81
Solnice	kg	2.747
4. LOVSKI OBJEKTI		
Solnice (obnova in novogradnja)	število	1.205
Lovske preže (obnova in novogradnja)	število	245
Krmišča (obnova in novogradnja)	število	185
Lovske steze (obnova in novogradnja)	km	44,1

Ukrepi za varstvo in monitoring:

Ukrepi, ki so zajeti pod pojmom varstvo in monitoring divjadi so zaradi spreminjanja življenjskih pogojev populacij divjadi izjemno pomembni z vidika ohranjanja narave še posebej življenjskih pogojev divjadi. V okviru javnih pooblastil je potrebno s preventivnimi pristopi zagotavljati mir v loviščih in skupaj z lovsko čuvajsko službo ter inšpekcijo opozarjati javnost na motnje v okolju. Prav tako je pomembno spremljanje vseh negativnih vplivov, ki omejujejo življenjske pogoje divjadi, pri čemur je potrebno izpostaviti predvsem kontrolo vožnje z motornimi vozili v naravnem okolju, dejavnosti potepuških psov in negativnih posledic kmetijske ter gozdarske proizvodnje.

Načrt ukrepov za varstvo in monitoring divjadi je na visokem nivoju, kar je verjetno povezano z javnimi pooblastili lovišč in večjo odgovornostjo za upravljanje z lovišči, ki je navedena v koncesijskem razmerju med upravljavci lovišč in RS. Ukrepe nadzora in varovanja naravnega okolja je zaželeno realizirati, pri tem pa je še posebej važno izvajanje svetovalne vloge v javnosti. Pomembno je obveščanje lastnikov zemljišč v smislu ohranitve populacij divjadi, še posebej v času razmnoževanja in v obdobjih ostrejših klimatskih razmer (daljše zimsko obdobje, poplave, suše, zmrzali,...).

Dopustna odstopanja realizacije načrta: Upravljavci lovišč morajo načrtovane ukrepe realizirati vsaj v višini 80% načrtovanih ur.

Biomeliorativni ukrepi:

Večino ukrepov s tega področja je namenjenih ohranjanju in krepitvi naravnih prehranskih in bivalnih pogojev za divjad. Predloge upravljavcev lovišč o ukrepih v življenjskem okolju divjadi za leto 2013 smo pri načrtu LUO v večini upoštevali, saj temeljijo na naravnih možnostih ter posestno najemniških odnosih lovišč z lastniki zemljišč. V primerjavi s prejšnjim letom, je načrt aktivnosti na področju biomeliorativnih del v LUO na istem nivoju, kar je glede na stanje v okolju primerno in utemeljeno, hkrati pa s tem trendom zasledujemo dolgoročne usmeritve.

Dopustna odstopanja realizacije načrta: Obsegi načrtovanih del mora biti opravljen vsaj v višini 80 %.

Biotehnični ukrepi:

So z vidika ohranjanja populacij prostoživečih živali pomembni predvsem v ostrejših obdobjih leta in v času težje dostopnosti divjadi do prehranskih potencialov. Predloge lovišč s področja biotehničnih ukrepov smo primerjali z dejanskimi potrebami, ter v načrtu LUO znižali količino pridelovalnih njiv. Priporočamo, da se na krmnih njivah sadi krmne mešanice brez uporabe herbicidov in umetnih gnojil. V primeru, ko pridelki s pridelovalnih njiv niso pobrani popolnoma, lahko takšne njive prevzamejo tudi vlogo krmnih njiv, vendar morajo upravljavci lovišč zagotoviti dosledno upoštevanje navedenega in omogočiti divjadi na teh njivah dostop do pridelka skozi zimsko obdobje. Dopustna odstopanja realizacije načrta: Načrt je lahko presežen pri krmnih njivah medtem, ko pri pridelovalnih ne.

Ukrepi, ki so neposredno vezani na trajnostno upravljanje z divjadjo so prilagojeni cilju upravljanja

s posameznimi živalskimi vrstami in s tem povezanimi ukrepi v habitatih. Pri načrtu se smiselno upošteva tudi višino in dinamiko opravljenih del v okolju zadnjih petih let. Kljub načrtovani količini dodatnega krmljenja je potrebno vnos hrane v naravne biotope prilagajati obrodu temeljnih plodonosnih drevesnih vrst in po potrebi zmanjšati obseg krmljenja divjadi. Polaganje koruze in ostalih žit ob bogatem obrodu gozdnega drevja v jesenskem in zgodnjem zimskem času je nepotrebno.

Zimsko krmljenje divjadi je v LUO namenjeno muflonu in mali poljski divjadi (poljskemu zajcu, poljski jerebici, fazanu).

Dopustno odstopanje realizacije načrta:

- Muflon: Količina močne škrobne krme ne sme biti presežena, voluminozno in sočno krmo pa je dovoljeno preseči.
- Mala poljska divjad: Količina krme se lahko preseže.

Preprečevalno krmljenje se izvaja le za divjega prašiča.

Dopustno odstopanje realizacije načrta: Količina načrtovane krme ne sme biti presežena.

Privabljalno krmljenje se dopušča z namenom spremljanja populacij divjadi, opazovanja in lažjega odstrela, ter je namenjeno divjemu prašiču in muflonu.

Potrebno je spoštovati načrtovane količine krme, namen krmljenja, vrsto divjadi za katero se pretežno krmi, vrsto krmišča, čas založenosti in vrsto krme (glej poglavja »Ukrepi in usmeritve pri posameznih živalskih vrstah.)

Mrhovišča za lažji odvzem lisic in ostalih malih zveri je dopustno zalagati samo v zimskem času. Na njih naj se uporabljajo tudi ostanki živali prostoživečih vrst. Locirana naj bodo na manj izpostavljenih, človeku težje dostopnih mestih. Pri zalaganju mrhovišč je potrebno upoštevati ukrepe s področja veterinarske stroke.

Lovski objekti:

Temeljni namen solnic v okolju je zagotavljanje dodatne ponudbe mineralov rastlinojedi divjadi, ki ji olajša spomladanski prehod na sočno naravno hrano, kakor tudi lažje opazovanje in doseganje načrta odvzema. Zalaganje v zmernih količinah (največ 3 kg na solnico na leto) je dovoljeno le v spomladanskih mesecih. Postavljanje solnic v mladovjih in sestojih v obnovi ni dovoljeno, prav tako ni dovoljeno zalaganje solnic ob cestah in v območju gozdnih rezervatov. Solnice za divjad se ne smejo nameščati na način, ki omogoča vnos soli v vodni biotop, v nobenem primeru pa v razdalji manjši od 50 m od vodnega biotopa.¹

Lovske kočice in bivaki sicer ne služijo neposredno upravljanju z divjadjo, vendar so za zagotavljanje pogodbenih obveznosti koncesionarja nujno potrebne.

Pri načrtu gradnje in obnove visokih prež smo v celoti upoštevali predloge lovišč, saj so predvidena dela na tem področju povezana predvsem s potrebami upravljavcev lovišč pri izvajanju monitoringa divjadi in lovu. Sicer pa je dinamika obnov in novogradenj lovskih objektov zadnja leta dokaj izenačena.

Načrtovanih obnov oz. novogradenj lovskih objektov ni potrebno realizirati.

¹ Upoštevana pripomba MKO z dne 26.3.2013

3.3 Škode na kmetijskih kulturah in domači živini

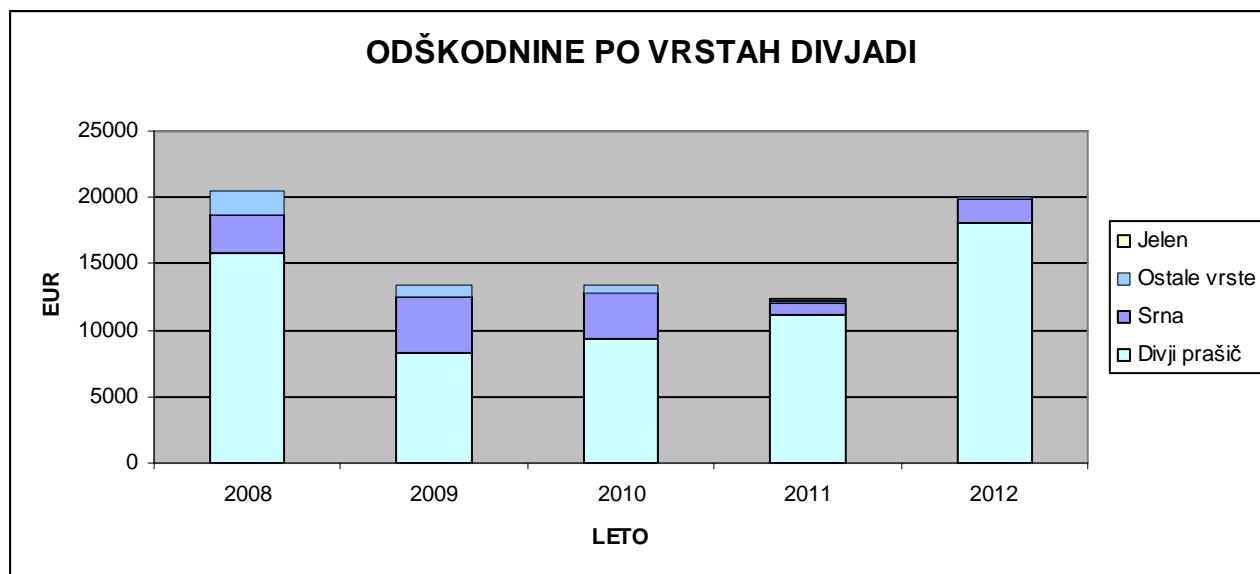
Evidentirana in izplačana škoda od divjadi na lovnih površinah v letu 2012 znaša skupno 20.086,64 EUR in je najvišja v zadnjem petletnem obdobju. Kot že vrsto let, daleč največ škode povzročajo divji prašiči. Delež izplačanih škod od divjega prašiča je v primerjavi s preteklim letom precej narasel. Škode so se začele pojavljati tudi izven osrednjega območja populacije divjega prašiča. Delež izplačanih škod od srnjadi je v primerjavi s preteklim letom rahlo narasel, a še vedno ne predstavlja resnejšega problema glede na velik obseg kmetijskih kultur, travnikov in sadovnjakov v območju. Večina škode povzročene od srnjadi se nanaša na škodo na sadnem drevju in kulturah.

Vpliv ostalih povzročiteljev je relativno majhen. Lani je bila evidentirana škoda po fazanu in sivi vrani. Pri tem pa velja izpostaviti podatek o nenavadno majhni zabeleženi škodi od sive vrane, ki zagotovo ne potrjuje dejanskega stanja.

Kljub uradnim evidencam o višini škod ugotavljamo, da se močno povečuje vpliv sive vrane v okolju, tako na kmetijskih kulturah, kot nepremičninah (stanovanjskih in gospodarskih objektih). Že več let opozarjamo na problem visoke številčnosti vrste, ki bo rešljiv le s skupnimi prizadevanji upravljavcev lovišč, lastnikov in državnih organov.

Preglednica 3.3: Odškodnine za nastalo škodo, ki jo je povzročila divjad v letu 2012

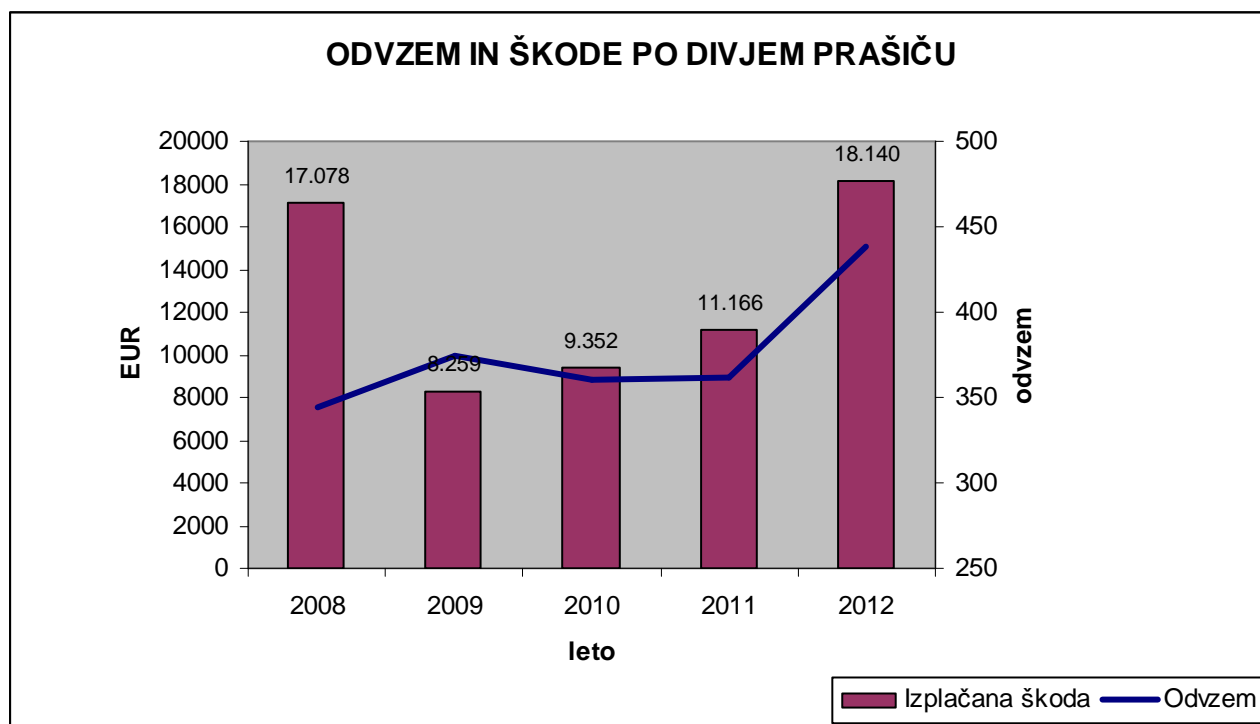
Vrsta divjadi	Kultura	Izplačana škoda	
		2012	EUR / 100 ha
srna	vrtnine	353,28	0,37
	ind. rastline	1.296,74	1,35
	vinska trta	151,24	0,16
	sadno drevje	5,44	0,01
skupaj srna		1.806,70	1,88
divji prašič	kulture	16.841,94	17,55
	travniki	1.298,00	1,35
skupaj divji prašič		18.139,94	18,90
SKUPAJ PARKLJARJI		19.946,64	20,79
fazan		80,00	0,08
siva vrana		60,00	0,06
SKUPAJ OSTALE VRSTE		140,00	0,15
VSE SKUPAJ		20.086,64	20,93

Slika 2: Dinamika škod po vrstah divjadi v LUO v obdobju 2008 - 2012

Škode in odvzem divjih prašičev

	2008	2009	2010	2011	2012
Izplačana škoda	17.078	8.259	9.352	11.166	18.140
Odvzem	344	374	361	362	438

Slika 3: Škode in odvzem divjih prašičev v obdobju 2008 - 2012

Gibanje škod (izraženih v vrednosti izplačanih odškodnin) od divjega prašiča v povezavi z odvzemanom služi oceni trenda gibanja številčnosti populacije v bodoče in se lahko uporablja kot pripomoček pri načrtovanju ukrepov v populaciji in njenem življenjskem okolju. Ugotavljamo, da v zadnjih petnajstih letih prihaja od štiri do pet letnega ciklusa nihanja številčnosti vrste, ki je odvisna

predvsem od biotskih dejavnikov. Največji vpliv na številčnost divjadi ima ponudba naravne hrane, ki močno vpliva na rodnost in preživetje mladičev v prvih mesecih po kotitvi. Z odstrelom divjega prašiča zgolj usmerjamo naravno gibanje populacije in jo skušamo oblikovati v smeri naravne starostne in spolne sestave.

Opravljeni ukrepi za preprečevanje škod od divjadi v letu 2012

Preglednica 3.4: Opravljeni ukrepi za preprečevanje škod od divjadi 2012

Vrsta ukrepa	Št. objektov	Opravljen ure
tehnična in kemična sredstva	54	2.485

Lovišča so z namenom preprečevanja škod od divjadi v letu 2012 opravila od skupno načrtovanih 2.514 ur 2.485 ur. Največkrat uporabljeni ukrepi za zaščito so različna tehnična in kemična odvrata za divjad.

Načrtovani ukrepi za preprečevanje škod v letu 2013

Preglednica 3.5: Načrtovani ukrepi za preprečevanje škod 2013

Vrsta ukrepa	Št. objektov	Načrtovane ure
tehnična in kemična sredstva	57	2.764

Za varovanje človekovega premoženja pred škodami od divjadi naj se lovišča poslužujejo električnih pastirjev, žičnih in plastičnih ograj, optičnih in zvočnih naprav, ter kemičnih odvrata. Upravljalci lovišč, ki so imeli v lanskem letu povečane probleme zaradi škod od divjega prašiča in škod od srnjadi, še posebej opozarjamo na dosledno izvedbo načrtovanih ukrepov za preprečevanje škode. Lastnike zemljišč morajo lovišča, skladno s 53. členom ZDLov-1, ustrezno podučiti o načinu varovanja in uporabi sredstev za zaščito. Na predelih cest, kjer je evidentiran povečan povoz je potrebno namestiti ustrezna sredstva za odvratanje divjadi, hkrati pa od upravljavca ceste zahtevati postavitve prometnega znaka o nevarnosti prehoda divjadi.

Način obravnave škod od divjadi v letu 2013

Dolžnost preprečevanja škode nalaga lovska zakonodaja tako upravljavcu lovišča kot lastnikom zemljišč. Ukrepi ki jih mora lovska organizacija izvajati morajo biti določeni v letnih načrtih lovišč. ZDLov-1 ne našteva, kateri soti ukrepi, pač pa v 53. členu določa, da lovišča skupaj z lastniki kmetijskih zemljišč in gozdov določijo medsebojne pravice in obveznosti v zvezi z uporabo zaščitnih sredstev in preprečevanjem škod od divjadi in na divjadi. Fizična ali pravna oseba (lastnik zemljišča) mora na primeren način kot dober gospodar narediti vse potrebno, da obvaruje svoje premoženje pred nastankom škode. Lastniki morajo uporabljati in vzdrževati zaščitna sredstva, ki jih je upravljavec lovišča dolžan priskrbeti. Sodelovanje lovske organizacije z lastniki pri zaščiti kmetijskih in gozdnih kultur pred škodo, ki jo lahko povzroči divjad, je obvezno. Lastnik, zakupnik ali drug uporabnik zemljišča, ki ne dovoli upravljavcu lovišča zavarovanja zemljišča, ga pri tem ovira ali odstrani sredstva oziroma ovire za preprečevanje škode, ne dovoli oziroma preprečuje izvajanje lova, namerno poškoduje ali odstrani lovske objekte, oziroma ne ravna v skladu z ZDLov-1, nima pravice do povrnitve škode, ki jo povzroči divjad na teh površinah.

Pri škodah moramo ločiti povzročitelje škod, oziroma kdo za škodo odgovarja glede na to, kje je le-ta nastala.

ŠKODA NA PREMOŽENJU

A. Za škodo, ki jo povzroči **divjad, na lovni površini** v lovišču in lovišču s posebnim namenom odgovarja upravljavec lovišča. Postopek prijave in sklenitve sporazuma o višini odškodnine:

1. **Oškodovanec** mora v roku treh dni od dneva, ko je škodo opazil, pisno prijaviti nastalo

škodo **pooblaščenca upravljavca**, katerega osebne podatke in naslov do 31. 12. tekočega leta upravljavec javno objavi na krajevno običajen način. **Pooblaščenec lovišča ali lovišča s posebnim namenom** v osmih dneh po prijavi škode opravi ogled kraja dogodka in ob tem svoje ugotovitve zapiše v poseben obrazec.

2. Če se oškodovanec in pooblaščenec upravljavca, na kraju ogleda ali v osmih dneh, ne sporazumeta o višini odškodnine, pošlje oškodovanec pisno prijavo škode območni komisiji za ocenjevanje škode na kmetijskih in gozdnih kulturah pri LUO.
3. Komisijo za določanje višine škode na kmetijskih in gozdnih kulturah, sestavljajo predsednik ali njegov namestnik, ter dva člana ali njuna namestnika. En član komisije in njegov namestnik sta usposobljena za kmetijsko stroko, drugi član komisije in njegov namestnik pa za gozdarsko in lovsko stroko. Komisija zaseda v tričlanski sestavi in odloča z večino glasov. V delu komisije sodeluje tudi lovski inšpektor oziroma inšpektorica brez pravice glasovanja.
4. Na podlagi ocene komisije, ki mora opraviti ogled najpozneje v petnajstih dneh od prijave, poizkusita oškodovanec in upravljavec skleniti sporazum o plačilu odškodnine.
5. **Oškodovanec ali upravljavec**, ki se ne strinja z odločitvijo komisije, **lahko s tožbo zahteva**, da o odškodnini **odloči pristojno sodišče**. Tožbo morata vložiti najkasneje v treh letih od dneva, ko je škoda nastala. Sodišče tožbo zavrže, če oškodovanec ni vložil pisne prijave v skladu s prvim in drugim odstavkom tega člena.

Pri ocenjevanju škode je potrebno smiselno upoštevati izvajanje predpisanih zaščitnih ukrepov, glede na vrsto kulture oziroma način pridelave. Vse kulture intenzivne pridelave (intenzivni sadovnjaki, površine za pridelavo povrtnin...), je potrebno ustrezno zaščititi v skladu s predpisi, ki jih podajo soglasjedajalci za postavitve in obratovanje omenjenega objekta. Te kulture se skladno z 10. čl. ZDLov-1 izloči iz lovnih površin lovišč.

Odškodnina za povzročeno škodo mora nadomestiti dejansko povzročeno škodo. LD mora voditi pregled opravljenih ukrepov, dokazila o izvedbi preventivnih zaščitnih ukrepov ter vrsto in količino tehničnih in kemičnih sredstev, ki jih nudi lastnikom kot ukrep za preprečevanje škod. Z navodili uporabe repelentov je potrebno seznaniti oškodovance in kontrolirati pravilno izvedbo.

- B. Za škodo, ki jo povzroči **divjad, na nelovnih površinah** v lovišču in lovišču s posebnim namenom je odgovoren upravljavec lovišča, če je storjena po njegovi krivdi (krivdna odgovornost), sicer pa Republika Slovenija. Postopek prijave in sklenitve sporazuma o višini odškodnine:
 1. Oškodovanec mora v roku treh dni od dneva, ko je škodo opazil, pisno prijaviti nastalo škodo krajevno pristojni območni enoti Zavoda za gozdove Slovenije.
 2. Pooblaščenca oseba območne enote Zavoda za gozdove Slovenije v osmih dneh po prijavi škode opravi ogled kraja dogodka in ob tem svoje ugotovitve zapiše v *Zapisnik o nastanku škode, ki jo povzročila divjad*.
 3. Če se oškodovanec in pooblaščenca oseba ne sporazumeta o višini odškodnine, na kraju ogleda ali v osmih dneh, pošlje oškodovanec pisno prijavo škode ministrstvu, pristojnemu za divjad in lovstvo.
 4. Oškodovanec, ki se ne strinja z odločitvijo ministrstva, pristojnega za divjad in lovstvo, lahko s tožbo zahteva, da o odškodnini odloči pristojno sodišče. Tožbo mora vložiti najkasneje v treh letih od dneva, ko je škoda nastala. Sodišče tožbo zavrže, če oškodovanec ni vložil pisne prijave v skladu s prvim in drugim odstavkom tega člena.
- C. Za škodo, ki jo povzročajo **zavarovane vrste prostoživečih živali** odgovarja R Slovenija, ki je vrste zavarovala. **Škodo ocenjuje pooblaščen delavec ZGS**, ki sestavi predpisan zapisnik in ga posreduje na ARSO.

ŠKODA NA ZDRAVJU LJUDI

je tista, ki jo divjad povzroči neposredno zdravju človeka in je vsa nepremoženjska škoda, ki je nastala oškodovancu zaradi delovanja divjadi.

ŠKODA POVZROČENA Z IZVAJANJEM LOVA

je vsaka škoda, ki so jo pri izvrševanju lova povzročili lovci, gonjači ali drugi udeleženci lova in lovski psi.

Za škodo, povzročeno z izvrševanjem lova s strelnim orožjem, odgovarja upravljavec, ne glede na krivdo (objektivna odgovornost). Za ostalo škodo nastalo pri izvrševanju lova in upravljanja z loviščem ali loviščem s posebnim namenom, ima oškodovanec pravico neposredno uveljavljati škodo od povzročitelja.

ŠKODA NA DIVJADI

je premoženjska in ekološka škoda, povzročena z neposrednim protipravnim uničenjem, poškodovanjem ali prilastitvijo divjadi, njenih legel in gnezd ali povzročena posredno s protipravnimi posegi v prostor, ki spreminja, krči ali uničuje habitate, naravne prehode (biokoridorje) in druge za obstoj divjadi pomembne dejavnike.

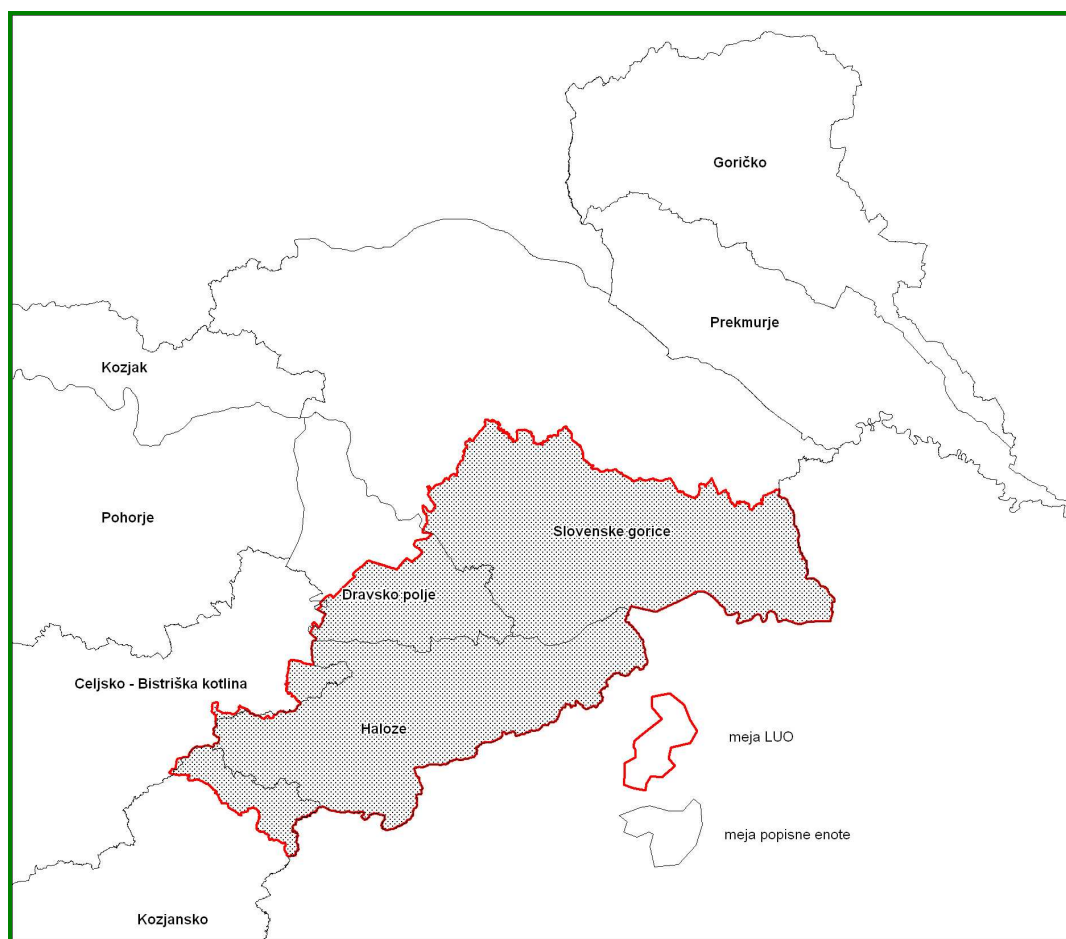
Odgovoren je tisti, ki je ravnal namenoma ali iz malomarnosti (krivdna odgovornost).

Za škodo na divjadi ob trku s premikajočim se vozilom, odgovarja voznik vozila, kolikor se ugotovi, da ni vozil v skladu s predpisi, upravljavec lovišča, kolikor se ugotovi, da je škoda nastala zaradi dejanj upravljavca, ali upravljavec za škodo na divjadi in voznik za škodo na vozilu, kolikor sta oba storila vse potrebno, da do škode ne bi prišlo.

3.4 Vpliv rastlinojede parkljaste divjadi na pomlajevanje gozda – popis objedenosti gozdnega mladja

V letih 2009 in 2010 se je po celi Sloveniji opravil popis objedenosti gozdnega mladja po prenovljeni in racionalnejši metodi, ki bo na podlagi dolgoročnega in periodičnega izvajanja omogočala korektnije analize, tudi s pomočjo statističnih orodij. Osnova za izvedbo popisa predstavljajo popisne enote, ki ob upoštevanju težko prehodnih ovir in populacijskih območij rastlinojede parkljaste divjadi, združujejo med seboj si podobne gozdnogospodarske enote glede na območne rastiščno-gojitvene tipe.

Na območju OE Maribor smo izvedli popis po novi metodi v letu 2009 za popisni enoti Pohorje in Celjsko - Bistriška kotlina. V letu 2009 se je popisalo v dveh popisnih enotah skupno 37 ploskev. Z popisom smo v letu 2010 zajeli še ostale popisne enote v GGO in sicer smo v štirih popisnih enotah izvedli popis na 159 ploskvah.

Slika 4: Popisne enote v lovsko upravljavskem območju

Iz slike je razvidno, da na območju LUO ležijo štiri popisne enote in sicer največji delež zavzemata enoti **Slovenske gorice** in **Haloze**. Popisna enota Slovenske gorice leži v severnem delu LUO in zavzema področja petnajstih lovskih družin. Enota Haloze leži v osrednjem in južnem delu LUO in zavzema področje dvanajstih lovskih družin. V osrednjem delu LOU leži še popisna enota **Dravsko polje**, ki zavzema področje treh lovskih družin. Na skrajno južnem delu LUO leži še enota **Kozjansko**, ki zavzema področje treh lovskih družin.

Ker je bil popis po novi metodi izveden prvič, še ne moremo analizirati trendov objedanja, za kar bo potreben vsaj še en popis.

V preglednici 3.6 prikazujemo podatke za celotno LUO in ne po popisnih enotah, saj je le tako

možna določena primerjava s prejšnjimi popisi. Podatki popisa v letu 2010 sicer kažejo, da naj bi bila v povprečju objedenost mladja višja kot v preteklosti. Neposredna primerjava popisnih podatkov je zaradi izvajanja popisa na povsem drugih ploskvah neprimerna, saj so deleži posamezne drevesne vrste v mladju različni.

Ker je pri popisu mreža ploskev redka, je kakršnokoli sklepanje o razlikah v gostoti rastlinojede divjadi med posameznimi deli LUO na podlagi teh podatkov nemogoče, ker tudi sam popis ni bil izveden s tem namenom. Osnovni namen popisa je povsem drugačen.

S popisi v prihodnje se bo skušalo ugotoviti, ali preraščanje posameznih drevesnih vrst v višje višinske razrede zagotavlja ustrezno obnovo gozda.

Preglednica 3.6: Analiza objedenosti gozdnega mladja v letu 2010 v Ptujsko Ormoškem LUO

Skup. DV	% DV	< 15cm		R1 15-30cm		R2 30-60cm		R3 60-100cm		R4 100-150cm		Skupaj R1-R4	
		št./ha	št./ha	obj. %	št./ha	obj. %	št./ha	obj. %	št./ha	obj. %	št./ha	obj. %	
Smreka		377	301	7	130	23	110	36	40	25	581	17	
Jelka	1	2.187	1.023	89	602	72	481	38	140		2.246	68	
Bori	1	151	762	22	1.173	24	281	18	10		2.226	23	
Ostali iglavci	2	980	1.053	7	862	10	381	3	110		2.406	7	
Bukev	9	3.695	7.549	20	6.998	35	4.311	46	1.223	35	20.081	31	
Hrasti	9	1.810	4.923	40	1.885	76	150	80	40	100	6.998	51	
Plemeniti listavci	23	8.445	6.065	36	2.055	57	391	64	130	38	8.642	42	
Drugi trdi listavci	50	13.045	11.429	39	8.041	72	2.516	86	682	72	22.668	57	
Mehki listavci	4		461	61	812	74	952	78	261	73	2.486	73	
Iglavci	5	3.695	3.138	37	2.767	30	1.253	22	301	3	7.459	31	
Listavci	95	26.994	30.428	34	19.790	58	8.321	63	2.336	52	60.875	46	
Skupaj	100	30.689	33.566	34	22.558	54	9.574	58	2.637	46	68.334	45	

Obseg objedenosti gozdnega mladja v lovsko upravljavskem območju moramo gledati predvsem v luči naslednjih dejstev:

- V gozdnogospodarskem območju je po podatkih območnega načrta glede na model 67 % premalo mladovij.
- V gozdnogospodarskem območju je glede na model 31 % premalo sestojev v obnovi.
- Gozdovi so po jesenski žetvi pridelkov edini vir prehranske osnove za srnjad, kot glavno vrsto parkljaste divjadi z vplivom na objedanje mladja.

V nadaljevanju prikazujemo podrobnejše podatke popisa gozdnega mladja za posamezno popisno enoto v okviru LUO. Za popisno enoto prikazujemo tudi površine in delež razvojnih faz, ter deleže posameznih drevesnih vrst v razredu 100 do 150 cm.

Preglednica 3.7: Število popisanih osebkov in njihov delež po višinskih razredih za posamezno popisno enoto

POPISNA ENOTA 03 – DRAVSKO POLJE												
Skup. DV	< 15cm		R1 15-30cm		R2 30-60cm		R3 60-100cm		R4 100-150cm		Skupaj R1-R4	
	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%
Smreka	392	3,1	582	2,2	832	4,8	342	5,9	194	12,1	1.950	3,8
Bori	196	1,6	1.152	4,3	2.109	12,2	696	12,1	353	22,0	4.310	8,3
Ostali iglavci	1.275	10,2	1.186	4,4	992	5,7	433	7,5	125	7,8	2.737	5,3
Bukev	686	5,5	1.745	6,5	479	2,8	182	3,2	57	3,5	2.463	4,8
Hrasti	6.667	53,1	12.212	45,2	2.862	16,6	308	5,3	68	4,2	15.450	29,9
Plemeniti listavci	196	1,6	1.688	6,2	1.026	5,9	342	5,9	46	2,9	3.101	6,0
Drugi trdi listavci	3.137	25,0	8.176	30,2	8.130	47,1	2.782	48,2	582	36,2	19.669	38,1
Mehki listavci		0,0	296	1,1	844	4,9	684	11,9	182	11,3	2.007	3,9
Iglavci	1.863	14,8	2.919	10,8	3.934	22,8	1.471	25,5	673	41,9	8.997	17,4
Listavci	10.686	85,2	24.116	89,2	13.341	77,2	4.299	74,5	935	58,1	42.691	82,6
Skupaj	12.549	100,0	27.035	100,0	17.275	100,0	5.770	100,0	1.608	100,0	51.688	100,0
%			52,3		33,4		11,2		3,1		100,0	

POPISNA ENOTA 04 – SLOVENSKE GORICE												
Skup. DV	< 15cm		R1 15-30cm		R2 30-60cm		R3 60-100cm		R4 100-150cm		Skupaj R1-R4	
	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%
Smreka	915	1,2	1.394	1,9	828	2,4	174	1,8	109	7,1	2.505	2,1
Jelka		0,0	131	0,2	152	0,4	22	0,2		0,0	305	0,3
Bori	305	0,4	479	0,7	457	1,3	44	0,4		0,0	980	0,8
Bukev	18.099	24,1	34.806	48,2	26.028	74,5	8.146	82,0	1.154	74,6	70.134	59,1
Hrasti	9.761	13,0	5.924	8,2	545	1,6	240	2,4		0,0	6.708	5,7
Plemeniti listavci	32.435	43,1	16.771	23,2	4.008	11,5	653	6,6	174	11,3	21.607	18,2
Drugi trdi listavci	13.726	18,2	12.633	17,5	2.810	8,0	610	6,1	109	7,1	16.161	13,6
Mehki listavci		0,0	44	0,1	87	0,2	44	0,4		0,0	174	0,1
Iglavci	1.220	1,6	2.004	2,8	1.438	4,1	240	2,4	109	7,1	3.790	3,2
Listavci	74.021	98,4	70.178	97,2	33.477	95,9	9.692	97,6	1.438	93,0	114.785	96,8
Skupaj	75.241	100,0	72.182	100,0	34.915	100,0	9.932	100,0	1.546	100,0	118.575	100,0
%			60,9		29,4		8,4		1,3		100,0	

POPISNA ENOTA 05 – HALOZE												
Skup. DV	< 15cm		R1 15-30cm		R2 30-60cm		R3 60-100cm		R4 100-150cm		Skupaj R1-R4	
	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%
Smreka	216	0,5	157	0,4	205	0,8	63	0,5	16	0,4	441	0,6
Jelka	755	1,7	598	1,6	614	2,5	630	5,1	220	5,4	2.062	2,6
Bori		0,0		0,0		0,0	31	0,2		0,0	31	0,0
Bukev	6.255	14,4	13.885	36,3	14.326	58,8	9.162	73,9	2.834	70,0	40.207	50,8
Hrasti	3.774	8,7	1.921	5,0	882	3,6	47	0,4	16	0,4	2.865	3,6
Plemeniti listavci	13.049	30,1	10.012	26,2	3.180	13,0	645	5,2	315	7,8	14.153	17,9
Drugi trdi listavci	19.303	44,5	11.193	29,3	4.565	18,7	1.070	8,6	457	11,3	17.285	21,9
Mehki listavci		0,0	488	1,3	598	2,5	756	6,1	189	4,7	2.031	2,6
Iglavci	971	2,2	756	2,0	819	3,4	724	5,8	236	5,8	2.535	3,2
Listavci	42.381	97,8	37.499	98,0	23.551	96,6	11.681	94,2	3.810	94,2	76.540	96,8
Skupaj	43.352	100,0	38.254	100,0	24.370	100,0	12.405	100,0	4.046	100,0	79.075	100,0
%			48,4		30,8		15,7		5,1		100,0	

Preglednica 3.8: Površina in delež posamezne razvojne faze po popisnih enotah

POPISNA ENOTA 03 – DRAVSKO POLJE		
RAZVOJNA FAZA	POVRŠINA (ha)	DELEŽ (%)
Mladovje	129,07	2,96
Drogovnjak	1834,29	42,08
Debeljak	1178,85	27,04
Sestoj v obnovi	269,59	6,18
Ostale razvojne faze	947,32	21,73

POPISNA ENOTA 04 – SLOVENSKE GORICE		
RAZVOJNA FAZA	POVRŠINA (ha)	DELEŽ (%)
Mladovje	1.336,12	3,78
Drogovnjak	11.820,89	33,41
Debeljak	19.371,87	54,75
Sestoj v obnovi	1.817,62	5,14
Ostale razvojne faze	1.036,15	2,93

POPISNA ENOTA 05 – HALOZE		
RAZVOJNA FAZA	POVRŠINA (ha)	DELEŽ (%)
Mladovje	1210,96	6,14
Drogovnjak	5961,01	30,20
Debeljak	11065,36	56,06
Sestoj v obnovi	1462,15	7,41
Ostale razvojne faze	38,57	0,20

Mladje v Ptujsko - Ormoškem LUO je sicer bolj objedeno, kot je povprečna objedenost mladja v slovenskih gozdovih. Upoštevajoč pomladitveni potencial (število mladja posamezne drevesne vrste na ploskvah) ugotavljamo, da vse drevesne vrste uspešno preraščajo v višje višinske razrede.

Ocenjujemo, da ugotovljena stopnja objedenosti gozdnega mladja ne ogroža razvoja gozdov, vpliva pa na uspešnost pomlajevanja najbolj objedenih vrst, ki je lokalno bolj izrazito. Tu je potrebno posebej izpostaviti objedenost gozdnega mladja na območju razširjenosti muflona na pogorju Boča, ki je po podatkih popisa objedenosti in po primerjavi z informacijami s strani gozdarskega strokovnega kadra s terena, nadpovprečna.

Glede na to, da je stopnja objedenosti mladja odvisna na eni strani od številčnosti rastlinojede divjadi, na drugi pa od razpoložljive hrane v okolju (delež gozdov, pomlajenih površin, razporeditev gozdov, rabe kmetijskih zemljišč) ter vremenskih razmer v posameznem letu, je direktno sklepanje na gostoto divjadi samo na osnovi stopnje objedenosti mladja neprimerno.

4 ŽIVALSKÉ VRSTÉ - DIVJAD

4.1 Srna (*Capreolus capreolus*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave srne je celotno lovsko upravljavsko območje.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

V zadnjem **petletnem obdobju** znaša realizacija odvzema glede na načrt 100,5 %, kar povprečno pomeni odvzem 3.291 živali na leto oziroma 3,4 živali na 100 hektarjev lovne površine. V strukturi odvzema je bila moška in ženska srnjad zastopana v razmerju 49,9 % : 50,1 %. Delež mlade srnjadi (mladičev in enoletne srnjadi) je v odvzemu znašal 60,7 %. Odvzem srnjadi je bil izvršen v skladu z načrtovano strukturo. Odstreljenih je bilo 65 % več srnjakov 2+ kot srn 2+, kar je predvsem posledica nesorazmernega poseganja z odstrelom med ti dve kategoriji. V zadnjih dveh letih je odstrel dve- in več letne srnjadi med spoloma bolj uravnotežen. Izgube srnjadi predstavljajo 24,9 % vse izločene srnjadi iz lovišč. Med izgubami so dve- in več letne srne zastopane z 39 %, mladiči Ž 13 %, mladice 12 %, dve- in več letni srnjaki 16 %, mladiči M 13 % in lanščaki z 8 %. Izgube dve- in več letnih srn so 2,5 krat višje, kot izgube dve- in več letnih srnjakov. Spolno razmerje izgub (moški : ženski spol) znaša 37 : 63. V zadnjih dveh letih se je sicer zmanjšal delež izgub dve- in več letnih srn v primerjavi s srnjaki. Po vzrokih izgub je največ posledica povoza na cestah (69 %). Med ostalimi vzroki izgub sledijo izgube zaradi klateških psov (9 %), neznani vzrok (12 %), košnja in poškodbe (4 %) in ostali vzroki skupno 6 %.

Povprečne telesne mase srnjadi se v zadnjih petih letih bistveno ne spreminjajo. Tudi analize gibanja povprečnih mas posamezne kategorije srnjadi in mas rogovja srnjakov v okviru posameznega lovišča ne kažejo trenda sprememb. V povprečju so dve- in večletni srnjaki za 2,4 kg težji od srn. Gibanje mas rogovja kaže spremembo v zadnjem letu, ko beležimo občuten porast mase, kar je po našem mnenju posledica mile zime, ugodnega leta, velikega števila sončnih dni v času rasti rogovja.

V **preteklem letu** je bilo iz narave odvzetih 3.420 živali, kar pomeni 102 % glede na načrt. Spolna struktura odvzema je bila v razmerju 1: 1. Spolno razmerje odvzema v razredu mladičev je 46 % moških in 54 % ženskih osebkov, v razredu enoletnih 57 % moških in 43 % ženskih osebkov in v razredu starejših 50 % moških in 50 % ženskih osebkov. Starostni razred mladiči predstavlja 39 %, razred enoletnih 21 % in razred starejših 40 % odvzema. Glede na realizirano predstavljajo ugotovljene izgube 24 %, kar je 1 % manj kot povprečje zadnjih petih let. Od tega je bilo 90 % nenaravnih in 10 % naravnih izgub. Med nenaravnimi izgubami je bil najpogostejši vzrok povoz, in sicer pri 71 %, sledijo izgube zaradi klateških psov (8 %), poškodb (7 %). Med naravnimi izgubami je najpogostejši vzrok bolezen (3 % od vseh izgub). Pri 7 % izgub vzrok ni poznan. Pri starejših osebkih je opazen večji delež izgub pri srnah kot pri srnjakih (M : Ž je bilo 1 : 2,025).

Poleg evidentiranih izgub zaradi poplav v jesenskem obdobju na območjih toka reke Drave, je treba upoštevati dejstvo, da velike večine izgubljenih živali ni bilo moč evidentirati, zato so izgube po poplavah precej višje, kot to izkazujejo uradne evidence. Kar 12 upravljavk lovišč je poročalo o izgubah zaradi poplav in posledično težav pri doseganju načrta odvzema.

Tudi za lani opažamo, da je delež povoza srn 2+ in mladice precej večji od deleža povoza srnjakov 2+ in lanščakov (267 : 182).

Preglednica 4.1: Delež izgub srnjadi zaradi prometa, glede na kategorijo-2012.

STAROSTNA IN SPOLNA KATEGORIJA	DELEŽ POVOZA V ODVZEMU (%)
mladiči moškega spola	12
lanščaki	10
dve in več letni srnjaki	21
mladiči ženskega spola	11
mladice	7
dve in več letne srne	39

Delež izgub zaradi prometa ostaja praktično enak, med posameznimi lovišči pa so bistvene razlike. Kot prikazuje spodnja preglednica so razlike očitne, ker so tudi razmere glede gostote prometnic in prometa med posameznimi lovišči očitne. Najbolj skrajna primera sta lovišče Žetale z 4,6 % povoza v odvzemu in lovišče Ivanjковci z 44 %.

Že vrsto let okoli deset lovišč beleži višji delež izgub zaradi prometa. V lanskem letu je bilo 7 takih lovišč z deležem več kot 20 %, kar je vsekakor zaskrbljujoče in govori v prid priporočilu načrta o povečanem odstrelu oziroma intenziteti lova v delih lovišč ob prometnicah.

Preglednica 4.2: Delež izgub srnjadi po loviščih zaradi prometa-2012.

lovišče	realizacija 2012	% povoza v odvzemu 2012
ŽETALE	109	4,6%
VITOMARCI	80	5,0%
STOPERCE	77	5,2%
ROGATEC	133	6,0%
VELIKA NEDELJA	90	6,7%
SREDIŠČE	121	9,1%
LESKOVEC V HALOZAH	131	9,2%
DESTRNIK	87	9,2%
TRNOVSKA VAS	88	10,2%
POLJČANE	69	11,6%
MARKOVCI	57	12,3%
ZAVRČ	71	12,7%
MAKOLE	132	12,9%
BRESNICA - PODGORCI	67	13,4%
DRAVINJA - MAJŠPERK	201	13,4%
CIRKULANE	107	15,0%
SVETA MARJETA NIŽE PTUJA	64	15,6%
KOG - VINSKI VRHOVI	161	16,1%
PODLEHNIK	175	16,6%
JOŽE LACKO - PTUJ	158	17,1%
PTUJ	202	18,8%
ORMOŽ	93	19,4%
JURŠINCI	102	19,6%
TOMAŽ PRI ORMOŽU	176	20,5%
ROGAŠKA SLATINA	140	21,4%
DORNAVA - POLENSŠAK	64	21,9%
BOČ	88	23,9%
CIRKOVCE	92	35,9%
BORIS KIDRIČ	192	39,1%
IVANJKOVCI	93	44,1%
Skupaj LUO	3.420	16,9%

Kar 11 od skupno 30 lovišč ima delež povoza v odvzemu nad povprečjem LUO. V primerjavi z letom prej je delež izgub zaradi prometa rahlo padel in tudi število lovišč z nadpovprečnim deležem se je zmanjšalo.

Ocena stanja populacije

Ocenjujemo, da je številčno stanje v populaciji srnjadi stabilno in okoljsko v večjem delu LUO neproblematično. Ugotavljamo, da je relativno dobra usklajenost srnjadi z okoljem posledica odvzema, ki je bil v zadnjem srednjeročnem obdobju dobro realiziran.

Spolna struktura populacije je delno v korist ženske srnjadi, kar je s stališča biologije vrste naravno.

Srnjad je dobro zastopana v okolici urbanih območij z večjo heterogenostjo kmetijskih kultur, ter na območjih manjše gozdnatosti in višjega deleža gozdnih robov. Ocenjujemo, da je zdravstveno stanje srnjadi dobro, višina naravnih izgub, trendi telesnih mas in rogovja v zadnjih letih pa se bistveno ne spreminjajo.

Usklajenost populacije srnjadi z ostalimi živalskimi vrstami je primerna, saj nismo zaznali negativnih medvrstnih odnosov.

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja s populacijo je ohraniti obstoječo številčnost.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2013 načrtujemo odvzem **3.369** živali, kar pomeni 3,50 živali na 100 hektarjev lovne površine. Struktura odvzema je zapisana v preglednici 4.3.

Preglednica 4.3: Načrt odvzema srne po strukturi

Mladiči M	674 živali (20 %)	Mladiči Ž	674 živali (20 %)
Lanščaki	337 živali (10 %)	Mladice	336 živali (10 %)
Srnjaki 2+	674 živali (20 %)	Srne 2+	674 živali (20 %)
SKUPAJ 3.369 živali (100 %)			

Intenziteta odvzema srnjadi v loviščih naj bo čim bližje odvzemu 3,5 živali na 100 hektarjev lovne površine lovišča

Lovišča ne smejo voditi t.i. pravilnega in nepravilnega odstrela srnjakov.

Pri izvajanju načrtovanega odvzema z odstrelom v razredu mladičev obeh spolov naj bo poudarek na tem, da je potrebno izvršiti količinsko zadosten odvzem v tej starostni kategoriji, pri tem pa je njihov spol drugotnega pomena.

Povečati je potrebno intenzivnost lova v delih lovišč ob prometnicah in s tem zmanjšati izgube zaradi prometa.

Časovna in prostorska dinamika ter ostali kriteriji odvzema

Pri razdelitvi odvzema srnjadi po loviščih je potrebno upoštevati odstopanja od načrta v preteklem (preteklih) letu (letih).

V načrtu odvzema delitev dve in večletnih osebkov na srednje stare in stare, ter mladičev po spolu ni opredeljeno in ni potrebno. Dejanska struktura načrtovanega odvzema za posamezna lovišča lahko odstopa od izhodiščne v primeru večjih odstopanj realizacije odvzema od načrtovanega odvzema v preteklem (preteklih) letih ali zaradi ostalih vzrokov (struktura izgub, vzroki izgub, krivolova, naravnih ujmov).

Odstopanje pomeni razliko med realiziranim in načrtovanim odvzemom.

Odstopanja realizacije od načrtovanega odvzema po višini in znotraj spolne ter starostne strukture

(še posebej v starostnem razredu 2+), se smiselno upošteva pri načrtovani višini in strukturi odvzema za naslednje leto.

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema :

Starostni razred	Dovoljena odstopanja (v % od načrtovanega št. v danem razredu)			
	M		Ž	
Mladiči	+/- 30 %*	+- 15 %	+/- 30 %*	+- 15 %
Lanščaki / Mladice	+/- 30 %*		+/- 30 %*	
Srnjaki 2+ / Srne 2+	+/- 15 %		+/- 15 %	
Skupaj	+/- 15 %			

* Pri kategorijah mladičev in enoletnih osebkov obeh spolov do +30 % pomeni možnost kompenzacije številčnega odvzema obeh navedenih kategorij v okviru istega spola, kar konkretno pomeni, da je možno npr. od načrtovanega absolutnega števila mladičev M spola odvzeti le-teh do 30% manj/več, to pa je potem potrebno kompenzirati s zmanjšanim/povečanim odvzemom od načrtovanega absolutnega števila v razredu lanščakov in obratno.

V posameznem lovišču je po opravljeni kompenzaciji, kot je predhodno opisano, dovoljeno odstopanje realizacije v obeh kategorijah (mladiči, enoletni) skupaj in pri posameznem spolu v višini do +/-15 % načrtovanega števila odvzema.

Dopustno odstopanje v kategoriji nad dvoletnih srnjakov in srn je do +/-15 % od načrtovanega števila odvzema te kategorije. Zaradi zagotavljanja ustreznega spolnega razmerja med nad dvoletno srnjadjo mora dosežati odstrel srn 2+ vsaj 70 % odstrela srnjakov 2+.

V posameznem lovišču je dovoljeno odstopanje realizacije v višini do +/-15 % načrtovanega skupnega odvzema srnjadi. V primeru, da je v posameznem starostnem razredu načrtovan odvzem nižji od 10 živali, dopustna toleranca +/-15 % pomeni dve (2) živali, pri načrtovanem odvzemu 10 ali več kosov pa zaokrožitev na najbližjo celo vrednost.

Preseganje realiziranega odvzema od načrtovanega prek meja dopustnih odstopanj, ki bi nastala kot posledica evidentiranih izgub srnjadi po končani lovni dobi na posamezno spolno in starostno kategorijo ali po izpolnitvi načrtovanega odvzema v posamezni spolni in starostni kategoriji, ne štejejo kot kršitev določil načrta.

Časovna dinamika odvzema:

- Priporočeno je čim hitreje izvršiti odstrel srn in mladičev, predvidoma najmanj 70 % do 31. oktobra.
- Do 25.7. je priporočeno odstreliti največ 2/3 za odvzem predvidenih srnjakov 2+.
- Pri odstrelu srn v kategoriji 2+ je potrebno upoštevati kriterija telesna masa in vitalnost osebkov.
- Morebitno omejevanje lova srnjadi z internimi akti upravljavcev lovišč ni opravičilo za nedoseganje načrta odvzema. Načini in oblike lova znotraj lovišč morajo zagotavljati izvrševanje načrta odvzema po strukturnih in starostnih kategorijah.

Ukrepi za zmanjšanje nenaravnih izgub so:

- pravočasna količinsko in strukturno ustrezna realizacija načrtovanega odvzema,
- ukrepi za zmanjšanje nenaravnih izgub, predvsem povoza kot so vonjalne ograje, silhuete, odsevniki, zvočne naprave, plašilne naprave pri kosilnicah, cestnoprometni znaki...,
- postavitve ustreznih opozorilnih znakov na javnih prometnicah ob izvajanju skupnih lovov,
- intenziviranje odstrela na mestih z višjo potencialno verjetnostjo izgub, predvsem povoza,
- odkrivanje in preprečevanje krivolova,
- izobraževanje lastnikov zemljišč in ostale javnosti o predvidenih ukrepih v okolju, predvsem v

času poleganja mladičev in zimskih mesecih.

Ukrepi v življenjskem okolju:

- krmljenje srnjadi ni dovoljeno, razen ob hudih zimah in naravnih nesrečah,
- vzdrževanje grmišč v gozdnem prostoru,
- sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja,
- zagotavljanje zmanjšanja nemira v času poleganja mladičev in v zimskem času,
- obveščanje javnosti o aktualnostih in ukrepih pri upravljanju s populacijo srnjadi,
- solnice za divjad se ne smejo nameščati na način, ki omogoča vnos soli v vodni biotop, v nobenem primeru pa v razdalji, manjši od 50 m od vodnega biotopa,
- v gozdnih predelih s poudarjeno obnovo, ob cestah in gozdnih rezervatih postavljanje solnic ni dovoljeno.

Preglednica 4.4: Analiza odvzema in telesnih mas srn

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Mladiči M	583	586	606	597	624	2996	36,5	18,2
Lanščaki	351	384	372	423	415	1945	23,7	11,8
Srnjaki 2+	596	628	668	703	676	3271	39,8	19,9
Skupaj SRNJAKI	1530	1598	1646	1723	1715	8212	100,0	49,9
Mladiči Ž	650	635	691	733	725	3434	41,6	20,9
Mladice	318	363	318	300	308	1607	19,5	9,8
Srne 2+	583	655	684	610	672	3204	38,9	19,5
Skupaj SRNE	1551	1653	1693	1643	1705	8245	100,0	50,1
SKUPAJ odstrel in izgube	3081	3251	3339	3366	3420	16457		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom

Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Načrt - skupaj	3100	3192	3362	3360	3360	16374
Odstrel in izgube / načrt	99,4	101,8	99,3	100,2	101,8	100,5
Delež srnjakov	49,7	49,2	49,3	51,2	50,1	49,9
Delež srnjakov 2+	19,3	19,3	20,0	20,9	19,8	19,9
Delež mladih (mladiči, enoletni) ne glede	61,7	60,5	59,5	61,0	60,6	60,7

Izgube

Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
Nenaravne izgube	628	733	732	689	729	3511	85,7
Naravne izgube	147	121	129	107	83	587	14,3
Skupaj izgube	775	854	861	796	812	4098	100,0
% izgub	25,2	26,3	25,8	23,6	23,7	24,9	
Odstrel	2306	2397	2478	2570	2608	12359	

Vzroki izgub

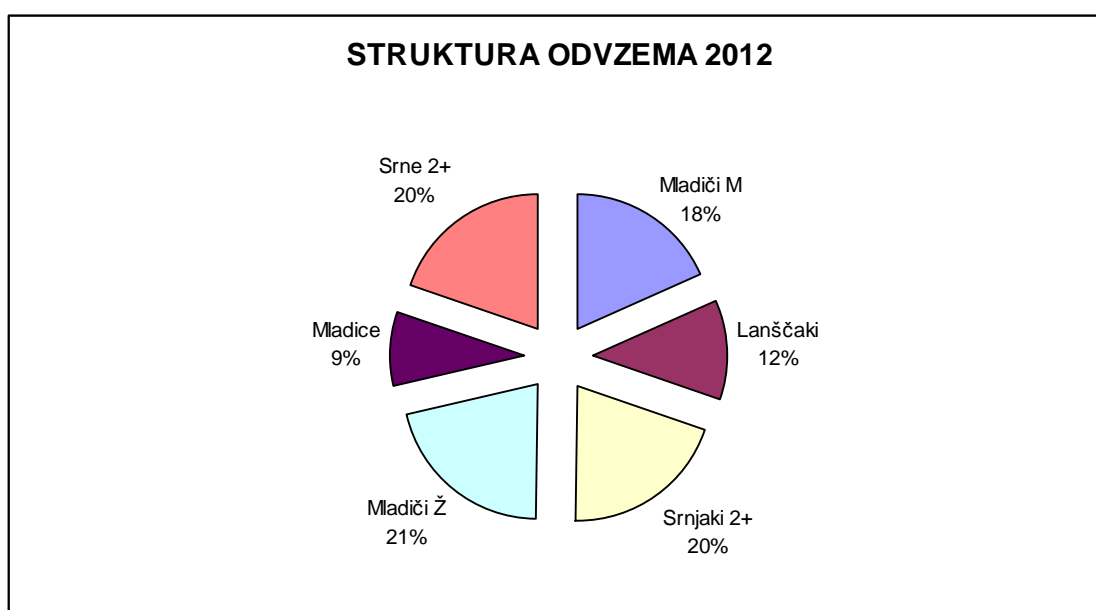
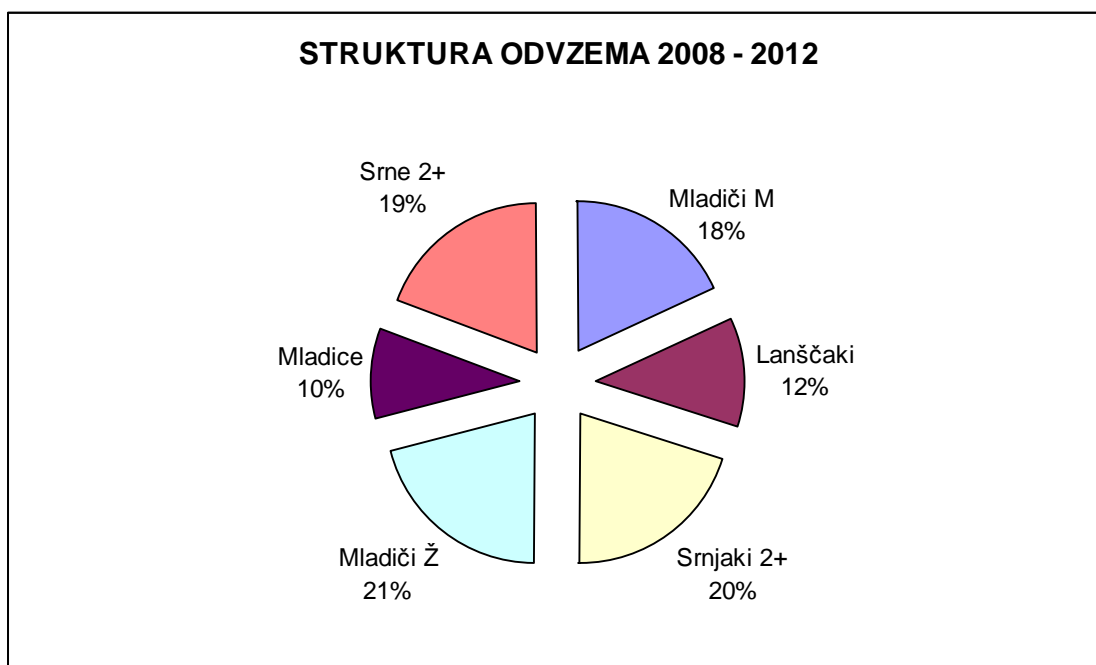
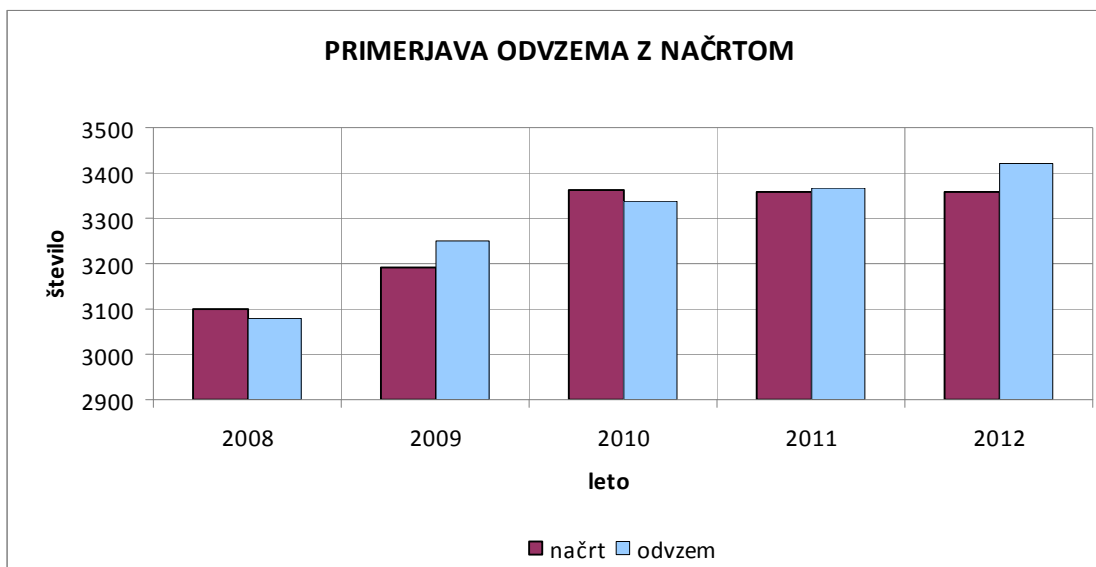
vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
1 neznan	132	105	106	76	56	475	11,6
2 bolezen	15	16	23	30	26	110	2,7
3 krivolov	15	30	22	16	17	100	2,4
4 cesta	525	571	593	578	578	2845	69,4
5 železnica	3	11	8	8	8	38	0,9
6 zveri				1	1	2	0,0
7 psi	65	89	100	66	64	384	9,4
8 kosilnica	20	32	9	7	9	77	1,9
9 poškodbe				14	53	67	1,6

Telesne mase (biološka telesna mase)

Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012
Mladiči M	10,0	9,9	10,0	10,1	9,9
Indeks	100,0	99,0	100,0	101,0	99,0
Lanščaki	13,7	13,2	12,9	13,1	13,5
Indeks	100,0	96,4	94,2	95,6	98,5
Srnjaki 2+	19,1	18,7	19,0	18,8	19,1
Indeks	100,0	97,9	99,5	98,4	100,0
Mladiči Ž	9,8	9,8	10,0	10,0	9,8
Indeks	100,0	100,0	102,0	102,0	100,0
Mladice	13,8	13,3	13,6	14,1	13,9
Indeks	100,0	96,4	98,6	102,2	100,7
Srne 2+	16,6	16,5	16,7	16,6	16,3
Indeks	100,0	99,4	100,6	100,7	98,2

Masa trofej srnjakov 2+ (gr)

Povprečna masa trofej / leto	2008	2009	2010	2011	2012
Srnjaki 2+	278	273	280	280	292
Indeks	100,0	98,2	100,7	100,7	105,0

4.2 Navadni jelen (*Cervus elaphus*)

Prostorski okvir obravnave

Jelenjad je v območju le občasno prisotna, njena številčnost je odvisna od sezonskih migracij in od uhajanja iz obor.

Predvidevamo, da potekajo migracije jelenjadi v lovsko upravljavskem območju iz dveh smeri:

- na zahodu iz smeri Pohorja in Kozjaka preko Slovensko goriškega LUO,
- na vzhodu iz Prekmurja.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

V petletnem obdobju je bilo iz narave odvzetih 15 živali. V kategoriji moških je bil izvršen odstrel predvsem mladih jelenov, ki najbolj migrirajo. V lanskem letu je bilo odvzetih 7 živali od tega kar 5 jelenov 2-4, en jelen lanščak in ena junica.

Spolna in starostna struktura odvzema zadnjih pet let je 67 : 33 v korist moških, kar ne uresničuje cilja glede širjenja vrste. Dovolj močno poseganje v ženski spol oziroma mlajše starostne razrede je namreč temeljni pogoj za preprečevanje širitve vrste v LUO. Izgube jelenjadi v zadnjem petletnem obdobju so minimalne (1 žival). V zadnjem letu ni bilo izgub.

Ocena stanja populacije

Jelenjad je v LUO redko zastopana, pretežno slučajno prisotna vrsta divjadi. Pojavlja se v vseh starostnih in spolnih kategorijah. Nekaj je tudi osebkov jelenjadi, ki pobegne iz obor.

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja z jelenjadjo je preprečitev širjenja v LUO.

Ukrepi in usmeritve

Upravljalke lovišč morajo načrtovati **popolni odstrel** te vrste v skladu z zakonskimi in drugimi predpisi ter lovsko etiko

Dovolj močno poseganje v ženski spol oziroma mlajše starostne razrede je temeljni pogoj za preprečevanje širitve vrste v LUO.

Preglednica 4.5: Analiza odvzema navadnih jelenov

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%/spol	% skupaj
Teleta M						0	0,0	0,0
Lanščaki					1	1	10,0	6,7
Jeleni 2-4	1	1		2	5	9	90,0	60,0
Jeleni 5-9						0	0,0	0,0
Jeleni 10 +						0	0,0	0,0
Skupaj JELENI	1	1	0	2	6	10	100,0	66,7
Teleta Ž						0	0,0	0,0
Junice			1		1	2	40,0	13,3
Košute 2+	1	2				3	60,0	20,0
Skupaj KOŠUTE	1	2	1	0	1	5	100,0	33,3
SKUPAJ odstrel in izgube	2	3	1	2	7	15		100,0

4.3 Damjak (*Dama dama*)

Prostorski okvir obravnave

Damjak v LOU v naravi ni prisoten, razen osebkov pobeglih iz obor. Že vrsto let se opozarja, da obstaja velika nevarnost širjenja te vrste v prosto naravo iz slabo vzdrževanih obor za rejo divjadi.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

V zadnjih petih letih je bilo odvzetih iz narave 32 živali (12 moškega spola in 20 ženskega spola), od tega lani 11 živali. Gre za osebkke pobegle iz obor, za katere je bila izdana odločba inšpektorja za njihov odstrel.

Prilagojeni cilj

Cilj je popolni odstrel v skladu z veljavno zakonodajo in ostalimi predpisi. Zakon o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št.16/04, 120/06-odl.US in 17/08) v sedmem in osmem odstavku 50. člena, jasno opredeljuje postopke ob uhajanju divjadi iz obor in sicer:

(7) Lastnik oziroma imetnik obore je dolžan nadzorovati in vzdrževati ograjo obore tako, da preprečuje prehod oziroma pobeg divjadi iz obore v naravo. Za škodo, ki jo povzroči iz obore pobegla divjad, je odgovoren lastnik oziroma imetnik obore ne glede na krivdo.

(8) O pobegu divjadi iz obore mora lastnik oziroma imetnik obore takoj obvestiti Zavod, lovsko inšpekcijo in upravljavce lovišč in lovišč s posebnim namenom. Lastnik oziroma imetnik obore mora pobeglo divjadi ujeti v osmih dneh od dneva, ko je bil pobeg ugotovljen, sicer se pobegla divjad šteje za prosto živečo divjad. O nadaljnjem ravnanju s pobeglo divjadjo odloča Zavod v skladu s strokovnimi usmeritvami iz načrtov lovsko upravljavskih območij in v dogovoru z upravljavci ter lovsko inšpekcijo.

Zaradi vse večjega števila slabo vzdrževanih obor in bojazni, da bodo damjaki uhajali v prosto naravo, so lastniki oziroma imetniki obor dolžni ravnati v skladu z omenjenimi določili zakona. To določilo velja tudi za ostale vrste divjadi, ki pobegnejo iz obor.

Ukrepi in usmeritve

Letni načrt LUO ne predpisuje odvzema damjaka za posamezna lovišča. Lovske družine načrtujejo popolni odstrel te vrste v skladu z zakonskimi in drugimi predpisi ter lovsko etiko.

Preglednica 4.6: Analiza odvzema damjaka

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Teleta M	1		2		2	5	41,7	15,6
Lanščaki			1		5	6	50,0	18,8
Jeleni 2-4					1	1	8,3	3,1
Jeleni 5-9						0	0,0	0,0
Jeleni 9 +						0	0,0	0,0
Skupaj JELENI	1	0	3	0	8	12	100,0	37,5
Teleta Ž			2	3		5	25,0	15,6
Junice		1	2	1	2	6	30,0	18,8
Košute 2+	1		5	2	1	9	45,0	28,1
Skupaj KOŠUTE	1	1	9	6	3	20	100,0	62,5
SKUPAJ odstrel in izgube	2	1	12	6	11	32		100,0

4.4 Gams (*Rupicapra rupicapra*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

V lovsko upravljavskem območju živita dve manjši skupini gamsov, ena na območju Donačke gore in druga na Boču. Na območju Donačke gore upravljajo z gamsom LD Stoperce, LD Žetale in LD Rogatec, na območju Boča pa LD Poljčane.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

V preteklem petletnem obdobju je bilo iz narave odvzetih 18 živali v spolnem razmerju 54 % moških in 46 % ženskih. Vsako leto uplenijo lovske družine med 6 in 8 gamsov. Gre za minimalni odzem s katerim se vzdržujeta obe koloniji v številu primernem za ohranitev obeh skupin. Večji odstrel bi pomenili izločitev gamsa v tem okolju, kar pa ni skladno z dolgoročnim ciljem. Izgub ni bilo zabeleženih. Lani je bil načrt odvzema devet živali, uplenjenih je bilo šest živali.

Ocena stanja populacije

Številčnost obeh skupin gamsa je minimalna, vendar stabilna, zdrava in brez posebnosti glede vpliva na gozdno mladje.

Prilagojeni cilji

Cilj je minimalni odstrel, tako da se ohrani številčnost in zanimanje ter skrb lovcev za obe skupini.

Ukrepi in usmeritve:

Načrt odvzema v letu 2013 je **9** živali, po strukturi, ki jo prikazuje preglednica 4.7.

Načrta odvzema po loviščih ni potrebno dosegati, preseganje ni dovoljeno.

Preglednica 4.7: Načrt odvzema gamsov

spol	star.razred	število	%
Kozli	ml. in 1+	2	22
	2+	1	11
	I	3	33
	II	1	11
	III	1	11
	skupaj	5	55
Koze	ml. in 1+	3	33
	2+	0	0
	I	3	33
	II	0	0
	III	1	11
	skupaj	4	44
Skupaj		9	100

Preglednica 4.8: Pregled odvzema gamsov

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Mladiči M		1	1	1	2	5	33,3	17,9
Kozli 1+	1				1	2	13,3	7,1
Kozli 2+		1	1			2	13,3	7,1
I. starostni razred	1	2	2	1	3	9	60,0	32,1
Kozli 3+ do 7+		4	1		1	6	40,0	21,4
Kozli 8+ in več						0	0,0	0,0
Skupaj KOZLI	1	6	3	1	4	15	100,0	53,6
Mladiči Ž	1	1			1	3	23,1	10,7
Koze 1+						0	0,0	0,0
Koze 2+			1		1	2	15,4	7,1
I. starostni razred	1	1	1	0	2	5	38,5	17,9
Koze 3+ do 10+	4		2	2		8	61,5	28,6
Koze 11+ in več						0	0,0	0,0
Skupaj KOZE	5	1	3	2	2	13	100,0	46,4
SKUPAJ odstrel in izgube	6	7	6	3	6	28		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom

Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Načrt - skupaj	10	9	10	9	9	47
Odstrel in izgube / načrt	60,0	77,8	60,0	33,3	66,7	59,6
Delež KOZLOV	16,7	85,7	50,0	33,3	66,7	53,6
Delež kozlov 2+ in več	0,0	71,4	33,3	0,0	16,7	28,6
Delež koz 2+ in več	66,7	0,0	50,0	66,7	16,7	35,7
Delež mladih (mladiči, 1+) ne glede na s	33,3	28,6	16,7	33,3	66,7	35,7

4.5 Muflon (*Ovis ammon musimon*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Osrednje območje za upravljanje muflonov predstavlja pogorje Boča. Na vzhodu je omejeno z lovsko mejo med loviščema Makole in Stoperce do Ravnega Cerja, nato pa z lovsko mejo med loviščema Rogaška slatina in Rogatec; na zahodu pa mejo predstavlja cesta Podplat-Pečica-Poljčane; na severu je meja reka Dravinja, na jugu pa vrh pobočij nad vznožjem Boča.

To osrednje območje leži na območju lovišč Boč, Makole, Poljčane in Rogaška Slatina.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

V **preteklem petletnem obdobju** je bil načrt odvzema realiziran v višini 97 %. Delež jagnjet predstavlja 36 %, enoletnih 24 % in starejših 40 %. Delež ženskega spola v odvzemu je 55 %.

Povprečni delež izgub je 7 %. Med izgubami prevladujejo izgube zaradi psov (41 %), kar 41 % je izgub zaradi neznanih vzrokov.

V **preteklem letu** je bil načrt odvzema realiziran v višini 98 %. Od načrtovanih 84 živali je bilo odvzetih 82. V osrednjem območju za katerega se tudi načrtuje odvzem je bilo odvzetih 68 živali. Med izgubami je bilo evidentiranih šest živali. Delež odvzema v kategoriji ovac (enoletnih in starejših) je bil prenizek in je znašal 31 % (načrt 45 %).

Primerjava telesnih mas med posameznimi leti kaže pozitiven trend v vseh starostnih in spolnih kategorijah, razen pri jagnjetih moškega spola.

Ocena stanja populacije

Ocenjujemo, da je številčnost glede na obseg objedenosti mladja, razmerja razvojnih faz in nemira v življenjskem okolju še previsoka. S trenutnim odvzemom se ohranja številčnost muflona na Boču, ki na nek način še omogoča osnovne pogoje za obstoj te vrste divjadi.

Na osnovi odvzetih živali sklepamo, da je v naravi več osebkov ženskega spola in tako posledično tudi več mlajših kategorij.

Zdravstveno stanje populacije je dobro, v zadnjem obdobju ni zaznati bolezenskih znakov in izgub zaradi bolezni.

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja je takšna številčnost muflona, ki ne povzroča objedenosti gozdnega mladja v meri, da zavira oziroma onemogoča naravno pomlajevanje in njegovo preraščanje v starejše razvojne faze, istočasno pa populacija ni ogrožena zaradi premajhne številčnosti.

V prostorskem smislu muflonu ne dovolimo širjenja izven osrednjega območja.

Cilj je nadaljevanje zmanjševanja številčnosti.

Ukrepi in usmeritve:

Načrt odvzema muflonov v letu 2013 je **84** živali.

Preglednica 4.9: Načrt odvzema muflonov.

Spol	star.razred	Število	Delež (%)
Ovni	Jagnjeta	8	10
	Ovni 1+	10	12
	Ovni 2+	19	23
	skupaj	37	45
Ovce	Jagnjeta	9	10
	Ovce 1+	17	20
	Ovce 2+	21	25
	skupaj	47	55
Skupaj		84	100

Načrt odvzema v osrednjem območju se razdeli po loviščih po naslednjem ključu:

Preglednica 4.10: Delež odvzema po loviščih osrednjega območja

Lovišče	Delež v načrtu odvzema
Boč	15 %
Makole	25 %
Poljčane	35 %
Rogaška slatina	25 %

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je po višini do + – 15 % od načrtovanega skupnega števila odvzema. Odvzem v III. starostnem razredu (2+) pri vsakem od obeh spolov se lahko prekorači le do 10 %, v ostalih razredih preseganje ni omejeno. Neizvršeni odvzem v III. starostnem razredu se lahko nadomesti z odvzemom v I. in II. starostnem razredu. Dopustno odstopanje v spolni strukturi je praviloma do 5 % od realizirane strukture v odstotkih (npr.: 45:55 %). Morebitna odstopanja prek meja dopustnih odstopanj se upoštevajo pri letnih načrtih v naslednjem letu.

Morebitna odstopanja realiziranega odvzema od načrtovanega prek dovoljenih meja, ki bi nastala kot posledica evidentiranih izgub muflonov po končani lovni dobi na posamezno spolno in starostno kategorijo ali po izpolnitvi načrtovanega odvzema v posamezni spolni in starostni kategoriji, ne štejejo kot kršitev določil načrta. Morebitna odstopanja pri starostni strukturi v III. starostnem razredu pri obeh spolih se, ne glede na meje dopustnih odstopanj, upoštevajo pri letnih načrtih v naslednjem obdobju.

Krmljenje muflonov je dovoljeno le v osrednjem območju in to le na krmiščih, ki so po predlogu posameznega lovišča odobrena od OZUL-a.

Predvidene lokacije krmišč so opredeljene v pričujočem načrtu v prilogah načrta.

Zimsko krmljenje muflona je dovoljeno v času zimskih razmer. Krmimo ga s kombinacijo močnih, sočnih in voluminoznih krmil. Priporočljivo je, da je močna krma v maksimalnem deležu do 10 % muflonu na razpolago predvsem v poznih poletnih in jesenskih mesecih (oktober – december). Količina sočne in grobo vlaknate krme ni omejena, količine položene krme naj bodo odvisne od naravne ponudbe hrane. Krmljenje samo z močnimi škrobnimi krmili na posameznih krmiščih ni dovoljeno, pač pa mora biti na voljo na istem krmišču strukturno vsa potrebna krma (močna, voluminozna, sočna). Odstrel na teh krmiščih ni dovoljen.

Privabljalno krmljenje muflona je namenjeno privabljanju te vrste divjadi z namenom odstrela. Za doseganje učinka privabljanja so na krmišču potrebne in priporočene le minimalne količine krme, ki opravljajo funkcijo privabljanja muflonov. Privabljalno krmljenje se lahko izvaja v času lovne dobe. V kolikor se za privabljalno krmljenje polaga le sočna krma, se takšno krmišče ne

upošteva kot krmišče, katerega je potrebno voditi v katastru lovišč, mora pa biti lokacija opredeljena v letnem načrtu lovišča oz. lovišča s posebnim namenom. Na privabljalnem krmišču je lahko divjadi dostopno največ do 5 kg močnih vrst krme (briketov, žit ali koruze) na dan.

Število krmišč za krmljenje muflonov mora biti v celotnem osrednjem območju na enoto površine lovišč enako. Gostota krmišč za zimsko in privabljalno krmljenje znaša do 4 krmišča na 1.000 ha lovne površine lovišča.

Krmljenje muflonov izven osrednjega območja ni dovoljeno. Na robu osrednjega območja, 200 m od meje lovišč, ki tvorijo to območje, se ne sme krmiti divjadi na način, da bi bila krma dostopna za muflona.

Zunaj osrednjega območja se odvzem ne načrtuje po loviščih, pač pa naj lovske družine načrtujejo popolni odstrel te vrste.

Lovske družine, ki mejijo na osrednje območja morajo pred odstrelom ovna 2+, najprej upleniti tri kose ovc ali jagnjet. To ne velja za muflone, ki so pobegnili iz obor, te je potrebno odstreliti takoj, v skladu z Zakonom o divjadi in lovstvu in izdanimi odločbami pristojnega lovskega inšpektorja.

Glede na to, da v osrednjem območju upravljajo z muflonom kot populacijo, je odstrel kapitalnih, perspektivnih ovnov starosti 1+ nad 145 točk, 2+ nad 170 točk, 3+ nad 180 točk in 4-6+ nad 185 točk izven tega območja prepovedan.²

² Upoštevan predlog g. Bošjana PLAZNIKA z javne predstavitve z dne 27.3.2013

Preglednica 4.11: Pregled odvzema in telesnih mas muflonov

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Jagnjeta M	6	6	6	12	8	38	27,1	12,1
Ovni 1	3	8	10	3	13	37	26,4	11,8
Ovni 2+	13	11	13	13	15	65	46,4	20,8
Skupaj OVNI	22	25	29	28	36	140	100,0	44,7
Jagnjeta Ž	18	12	10	15	21	76	43,9	24,3
Ovce 1	9	6	6	8	8	37	21,4	11,8
Ovce 2+	8	11	12	12	17	60	34,7	19,2
Skupaj OVCE	35	29	28	35	46	173	100,0	55,3
SKUPAJ odstrel in izgube	57	54	57	63	82	313		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom						
Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Načrt - skupaj	57	57	57	67	84	322
Odstrel in izgube / načrt	100,0	94,7	100,0	94,0	97,6	97,2
Delež moških	38,6	46,3	50,9	44,4	43,9	44,7
Delež ovnov 2+	22,8	20,4	22,8	20,6	18,3	20,8
Delež mladih ne glede na spol	63,2	59,3	56,1	60,3	61,0	60,1

Izgube							
Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
Nenaravne izgube	1	3	2	2	3	11	50,0
Naravne izgube	0	4	3	1	3	11	50,0
Skupaj izgube	1	7	5	3	6	22	100,0
% izgub	1,8	13,0	8,8	4,8	7,3	7,0	
Odstrel	56	47	52	60	76	291	

Vzroki izgub							
vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
1 neznan		4	2	1	2	9	40,9
2 bolezen			1		1	2	9,1
4 cesta			1	1		2	9,1
7 psi	1	3	1	1	3	9	40,9

Telesne mase (biološka telesna mase)					
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012
Jagnjeta M	13,2	10,9	12,8	13,3	10,4
Indeks	100,0	82,6	97,0	100,8	78,8
Ovni 1	21,7	24,5	26,0	25,5	26,9
Indeks	100,0	112,9	119,8	117,5	124,0
Ovni 2+	32,0	30,2	32,5	29,4	30,2
Indeks	100,0	94,4	101,6	91,9	94,4
Jagnjeta Ž	11,4	11,4	10,9	11,2	11,3
Indeks	100,0	100,0	95,6	98,2	99,1
Ovce 1	17,4	16,8	16,8	17,6	19,6
Indeks	100,0	96,6	96,6	101,1	112,6
Ovce 2+	22,8	18,3	18,6	19,8	20,3
Indeks	100,0	80,3	81,6	86,8	89,0

4.6 Divji prašič (*Sus scrofa*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Osrednje življenjsko območje divjega prašiča je v Halozah in na Boču. Osrednje območje upravljanja z divjim prašičem predstavljajo lovišča: Stoperce, Žetale, Leskovec, Dravinja Majšperk, Podlehnik, Makole, Poljčane, Rogaška Slatina, Boč in Rogatec.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Odvzem se je v **preteklih petih letih** gibal med 311 živali v letu 2011 in 438 živali v lanskem letu. Povprečen odvzem v tem obdobju je bil 369 živali. Dobra je bila tudi realizacija znotraj osrednjega območja (91 %), čeprav z razlikami med posameznimi leti. Odvzem izven osrednjega območja se je gibal med 49 živali v letu 2008 in kar 132 živali v letu 2012. Višina odvzema izven osrednjega območja iz leta v leto narašča. V osrednjem območju je razmerje odvzema med posameznimi kategorijami sledeče: mladiči M 39%, mladiči Ž 34 %, lanščaki M 11 %, lanščaki Ž 9 %, merjasci 2,5 % in svinje 5,4%. Realizacija zastavljenih načrtov glede strukture odvzema je dobra. Izven osrednjega območja pa je struktura odvzema drugačna, kar je seveda razumljivo, saj tukaj odvzem ni omejen (mladiči M 30%, mladiči Ž 19 %, lanščaki M 27 %, lanščaki Ž 11 %, merjasci 5,5 % in svinje 8,0 %).

Delež izgub predstavlja 2 % odvzema, prevladujejo izgube zaradi prometa.

V **preteklem letu** je bil načrt odvzema 262 živali v **osrednjem območju**, realiziran v višini 117 % (306 živali). Delež svinj je bil 6,2 % (19 živali), kar je 136 % od načrtovanega. Delež lanščakinj je bil 11 % (34 živali), kar je 131 % od načrtovanega. Delež mladičev obeh spolov je bil 67 % (204 živali), kar je 115 % od načrtovanega. Delež lanščakov je bil 13,4 % (41 živali), kar je 158 % od načrtovanega. Delež merjascev je bil 2,6 % (8 živali), kar je 61 % od načrtovanega.

Izven osrednjega območja je bil odvzem 132 živali. Odvzem izven osrednjega območja se postopno povečuje. Deleži posameznih kategorij v lanskem odvzemu izven osrednjega območja so naslednji:

- mladiči obeh spolov 47 % (62 živali),
- lanščaki M 27 % (35 živali),
- lanščakinje Ž 13 % (17 živali),
- merjasci 4 % (5 živali),
- svinje 10 % (13 živali).

Glavnino odvzema izven osrednjega območja predstavlja odstrel v treh loviščih in sicer Središče (39 uplenjenih živali), Velika Nedelja (26 uplenjenih živali) in Ptuj (22 uplenjenih živali).

Skupno je bilo tako na območju LUO iz narave odvzetih 438 živali, kar je največ v zadnjih 10 letih.

Ocena stanja populacije

Divji prašič se pojavlja praktično že v vseh loviščih LUO. V zadnjih petih letih le v treh od 30 lovišč ni bilo odvzema. Zaradi tega, na podlagi zaključkov monitoringa, oziroma ocene številčnosti, gibanjem škod v okolju, odvzema zadnjih let in drugih znakov, ocenjujemo, da številčnost populacije divjega prašiča v LUO zmerno narašča, vendar je še vedno usklajena z naravnimi življenjskimi pogoji. Vpliv vrste v okolju je še sprejemljiv, čeprav je trend škod v kmetijstvu pozitiven.. Zaskrbljujoč je tudi trend povečevanja deleža odvzema izven osrednjega območja, ki pa je gotovo tudi odraz stanja in trendov v sosednji R. Hrvatski.

Prehrambeni in bivalni pogoji za divjega prašiča so v LUO zelo ugodni.

Ocenjujemo, da je trenutna spolna in starostna sestava populacije primerna, prav tako pa je zadovoljiva tudi socialna struktura tropov. Premajhen je delež starejših osebkov, ki tvorijo vrh socialne piramide. Predvidevamo, da je usklajena številčnost prašičev in dokaj primerna socialna sestava populacije tudi posledica ustrezne višine in strukture odvzema v zadnjih nekaj letih. Prostorska razporeditev divjega prašiča v LUO je odvisna od večjih gozdnih kompleksov, zelo pomembna je drevesna sestava in primeren delež naravnih mladovij, ki prašiču nudijo temeljne življenjske pogoje. Migracije tropov so v jesenskih mesecih še posebej pogoste in vezane na

zagotavljanje primerne hrane, ki jo dobijo v hrastovih, kostanjevih in bukovih gozdovih dovolj visoke starosti.

Evidentirane izgube ne kažejo resnih bolezenskih znakov populacije divjega prašiča.

Prilagojeni cilj

Številčnost divjih prašičev je treba uravnati z dovolj velikim poseganjem v vse kategorije. Bistveno pri tem je, da se zmanjša škoda po divjih prašičih v kmetijstvu in prepreči širjenje izven osrednjega območja.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2013 načrtujemo odvzem **284** živali iz osrednjega območja (8% povečanje v primerjavi z lanskim planom), ter **neomejeno število** odvzema izven osrednjega območja.

Odvzem se številčno načrtuje samo v loviščih osrednjega območja (Stoperce, Žetale, Leskovec, Majšperk, Podlehnik, Makole, Poljčane, Rogaška Slatina, Boč in Rogatec) po naslednji strukturi:

Preglednica 4.12: Načrt odvzema divjih prašičev v osrednjem območju 2013

Mladiči - ozimci		200 živali (70%)	
Lanščaki	28 živali (10%)	Lanščakinje	28 živali (10%)
Merjasci 2+	12 živali ³ (4%)	Svinje 2+	16 živali (6%)
SKUPAJ 284 živali (100%)			

Načrt odvzema izven osrednjega območja je številčno in strukturno neomejen.

Lovske družine z internimi akti ne smejo omejevati odstrela divjih prašičev v svojih loviščih.

Struktura odstrela se ocenjuje za lovsko upravljavsko območje kot celoto in ne za posamezno lovišče, vendar se je ta dolžna držati postavljenih okvirjev znotraj osrednjega območja.

Odstopanja od načrta:

Po višini je dovoljeno neomejeno preseganje načrta. Odstopanje navzdol je dovoljeno do 50 % kjer je načrt odvzema od 6 do 19 prašičev in do 30 % kjer je načrt odvzema 20 ali več prašičev.

Krmljenje:

Krmljenje divjega prašiča je dovoljeno le v osrednjem območju (lovišča: Stoperce, Žetale, Leskovec, Dravinja Majšperk, Podlehnik, Makole, Poljčane, Rogaška Slatina, Boč in Rogatec).

Zimsko krmljenje divjega prašiča je **prepovedano**.

Preprečevalno krmljenje divjega prašiča je dovoljeno zgolj v loviščih, kjer povprečni letni odvzem divjega prašiča v zadnjih treh letih dosega 5 ali več živali (vsa lovišča znotraj osrednjega območja).

Privabljalno krmljenje divjih prašičev je prvenstveno namenjeno opazovanju ter lažjemu izvrševanju odstrela.

Za krmo je priporočljivo uporabljati vse vrste žit in koruze. Dovoljeno je le krmljenje na način, da je krma na krmiščih dostopna predvsem divjemu prašiču (npr: krmni valj, polaganje krme v tla, prekrivanje krme, ...) in ne ostali divjadi (srnjadi in muflonu).

³ Upoštevan predlog g. Franca TRAFELE z javne predstavitve 27.3.2013

Preglednica 4.13: Analiza odvzema in telesnih mas divjih prašičev – celotno LUO

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Mladiči M	150	132	131	112	146	671	66,4	36,3
Lanščaki	46	48	51	57	76	278	27,5	15,1
Merjasci 2+	12	12	11	13	13	61	6,0	3,3
Skupaj PRAŠIČI	208	192	193	182	235	1010	100,0	54,7
Mladiči Ž	124	116	114	82	120	556	66,5	30,1
Lanščakinje	23	29	34	31	51	168	20,1	9,1
Svinje 2+	19	24	21	16	32	112	13,4	6,1
Skupaj SVINJE	166	169	169	129	203	836	100,0	45,3
SKUPAJ odstrel in izgube	374	361	362	311	438	1846		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom

Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Načrt - skupaj	347	330	310	262	262	1511
Odstrel in izgube / načrt	107,8	109,4	116,8	118,7	167,2	122,2
Delež PRAŠIČEV	55,6	53,2	53,3	58,5	53,7	54,7
Delež mladičev ne glede na spol	73,3	68,7	67,7	62,4	60,7	66,5
Delež lanščakov ne glede na spol	18,4	21,3	23,5	28,3	29,0	24,2
Delež večletnih - 2+ ne glede na spol	8,3	10,0	8,8	9,3	10,3	9,4

Izgube in odvzem

Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
Nenaravne izgube	7	5	2	6	8	28	68,3
Naravne izgube	1	2	5	1	4	13	31,7
Skupaj izgube	8	7	7	7	12	41	100,0
% izgub	2,1	1,9	1,9	2,3	2,7	2,2	
Odstrel	366	354	355	304	426	1805	

Vzroki izgub

vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
1 neznan	1	1	5		4	11	26,8
2 bolezen		1		1		2	4,9
3 krivolov	1	1		1	1	4	9,8
4 cesta	5	4	1	2	6	18	43,9
5 železnica	1					1	2,4
7 psi			1			1	2,4
9 poškodbe				3	1	4	9,8

Telesne mase (biološka telesna masa)

Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012
Mladiči M	33,8	34,9	37,5	33,9	33,9
Indeks	100,0	103,3	110,9	100,3	100,3
Lanščaki	76,5	75,8	70,9	69,6	80,6
Indeks	100,0	99,1	92,7	91,0	105,4
Merjasci 2+	124,6	108,7	127,3	111,8	110,8
Indeks	100,0	87,2	102,1	89,7	88,9
Mladiči Ž	34,6	36	35,2	33,4	36,4
Indeks	100,0	104,0	101,8	96,5	105,2
Lanščakinje	67,2	61,1	64,8	62,8	67,6
Indeks	100,0	90,9	96,4	93,5	100,6
Svinje 2+	101,4	89,3	90,4	92,1	91,9
Indeks	100,0	88,1	89,2	90,8	90,6

Preglednica 4.14: Analiza odvzema divjih prašičev – osrednje območje

Odstrel in izgube									
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%/spol	%/skupaj	
Mladiči M	137	116	92	82	105	532	74,5	38,7	
Lanščaki	30	29	23	24	41	147	20,6	10,7	
Merjasci 2+	7	6	5	9	8	35	4,9	2,5	
Skupaj PRAŠIČI	174	151	120	115	154	714	100,0	52,0	
Mladiči Ž	115	104	99	52	99	469	71,1	34,1	
Lanščakinje	20	20	28	15	34	117	17,7	8,5	
Svinje 2+	14	18	15	8	19	74	11,2	5,4	
Skupaj SVINJE	149	142	142	75	152	660	100,0	48,0	
SKUPAJ odstrel in izgube	323	293	262	190	306	1374		100,0	

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom						
Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Načrt - skupaj	347	330	310	262	262	1511
Odstrel in izgube / načrt	93,1	88,8	84,5	72,5	116,8	90,9
Delež PRAŠIČEV	53,9	51,5	45,8	60,5	50,3	52,0
Delež mladičev ne glede na spol	78,0	75,1	72,9	70,5	66,7	72,9
Delež lanščakov ne glede na spol	15,5	16,7	19,5	20,5	24,5	19,2
Delež večletnih - 2+ ne glede na spol	6,5	8,2	7,6	8,9	8,8	7,9

4.7 Lisica (*Vulpes vulpes*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave lisice je celotno lovsko upravljavsko območje.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Odvzem lisic je bil v **preteklem letu** 1.206 živali, kar pomeni 117 % realizacijo načrta. Od tega je bilo 48 % lisjakov in 52 % lisic. Ugotovljene izgube so glede na odvzem znašale 8 %. Kot najpogostejši vzrok izgub je povoz (87 %).

V zadnjem **petletnem obdobju** znaša realizacija glede na načrt 93 %. Spolna struktura odvzema v tem obdobju je 50 % lisjakov in 50 % lisic. Ugotovljenih izgub v obravnavanem obdobju je bilo 526 živali ali 10 % odvzema. Vzrok največ izgubam sta bila povoz (74 %) in neznano (16 %). Izgub zaradi garij in bolezni je malo.

Glede na cilje upravljanja s to vrsto je upravljanje ustrezno.

Ocena stanja populacije

Lisica je najštevilčnejši predstavnik malih zveri v LUO, hkrati pa eden pglavitnih plenilcev male divjadi in posameznih zavarovanih živalskih vrst. Številčnost vrste je v minulih treh letih močno narasla, kar je pogojeno z visokim prirastnim potencialom vrste in manjšim vplivom bolezni (garje, steklina). Trenutna številčnost vrste je relativno visoka, še posebej v bližini naselij in večjih urbanih centrov, kjer lisica pogosto zadovoljuje svoje prehranske potrebe. Medvrstni odnos je negativno izražen na večini vrst poljske divjadi, še posebej pa je izpostavljen plenilski odnos do nekaterih zavarovanih in ogroženih živalskih vrst.

Prilagojeni cilj

Cilj je postopno zniževanje populacije lisice do številčnosti, ki ne bo ogrožala naravnega razvoja ostalih prostoživečih živalskih vrst, hkrati pa ohranjala biološko stabilnost vrste v njenem življenjskem okolju.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2013 načrtujemo odvzem **1.200** živali.

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je odstopanje po višini navzdol do **- 30 %**, odstopanje navzgor je v višini do **+ 100 %** načrtovanega številčnega odvzema.

Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 živali, se kot dopustno odstopanje navzdol od načrta šteje realizacija – 3 živali.

Lovske družine, ali pa njihove krovne lovske organizacije naj stimulirajo odstrel lisic. Vemo, da je lov na lisico pravzaprav težaven, če že ne težak. Potrebno je veliko znanja, časa in pa tudi materialnih sredstev, da je lov uspešen. Med lovci jih ni veliko, ki bi bili tako uspešni, da bi leta in leta uspešno izvajali lov na lisico in jih je potrebno zato vzpodbujati pri njihovem delu.

Lov lisice naj se intenzivira v loviščih z malo poljsko divjadjo in habitatih poljskih kur.

Nikakor se ne sme omejevati lova na lisico, omejitev mora biti le lovska etika in zakonodaja.

Odstrel lisic v lovopustu, zaradi očitnih bolezenskih znakov je potrebno izvajati skladno z 42. čl. ZDLov-1A. Vsak odstrel bolne divjadi je potrebno nemudoma javiti uradnemu veterinarju in lovski inšpekciji.

Pri lovu na lisico na sploh ter še posebej v času polaganja vab za peroralno vakcinacijo je potrebno upoštevati navodila in izdelan letni program Veterinarske uprave RS.

Upravljalci lovišč so dolžni izvajati ukrepe preventivnega zdravstvenega varstva divjadi in v ta namen odvzeti vzorce oziroma poslati določene vzorce uplenjenih, poginulih ali povoženih lisic v preiskavo, v skladu z navodili in letnim programom Veterinarske uprave Republike Slovenije.

Preglednica 4.15: Analiza odvzema lisic

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Samci	432	575	596	454	584	2641
Samice	468	559	598	443	622	2690
Skupaj odstrel in izgube	900	1134	1194	897	1206	5331
Načrt - skupaj	1090	1100	1320	1194	1033	5737
Odstrel in izgube / načrt	82,6	103,1	90,5	75,1	116,7	92,9

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
Nenaravne izgube	78	83	60	86	87	394	74,9
Naravne izgube	22	27	33	37	13	132	25,1
Skupaj izgube	100	110	93	123	100	526	100,0
% izgub	11,1	9,7	7,8	13,7	8,3	9,9	
Odstrel	800	1024	1101	774	1106	4805	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
1 neznan	13	21	21	20	9	84	16,0
2 bolezen	9	6	8	6	1	30	5,7
3 krivolov						0	0,0
4 cesta	77	80	60	86	87	390	74,1
5 železnica		1				1	0,2
6 zveri						0	0,0
7 psi	1	2				3	0,6
8 kosilnica						0	0,0
9 garje			4	11	3	18	3,4

4.8 Jazbec (*Meles meles*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave jazbeca je celotno LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Odvzem jazbeca je bil v **preteklem letu** 74 živali, kar pomeni 106 % realizacijo načrta. Spolna struktura odvzema je 66 % moških in 34 % ženskih osebkov. Ugotovljene izgube so glede na odvzem znašale 65 %, kar je 5 % nad petletnim povprečjem. 71 % izgub je nastalo zaradi povoza. V zadnjem **petletnem obdobju** znaša realizacija 291 živali, kar je 112 % načrta. Ugotovljenih izgub v obravnavanem obdobju je bilo 175 živali ali 60 % odvzema.

Ocena stanja populacije

Velikost populacije jazbeca v območju je stabilna. Vrsta je glede na lokacije odvzema številčnejša v kmetijski krajini, biotopsko pa je vezana na gozdni prostor. Glede na nizko koncentracijo odvzema (1 žival na 1.650 ha lovne površine) predvidevamo, da sta spolna in starostna struktura populacije blizu naravni. Zaradi usklajene številčnosti ne beležimo pomembnih bolezenskih znakov v populaciji, prav tako ni zaslediti resnejših medvrstnih odnosov z ostalimi prostoživečimi živalskimi vrstami. Glede na vpliv jazbeca, ki je izražen predvsem v višini škod v kmetijski pridelavi ocenjujemo, da je upravljanje s populacijo primerno.

Prilagojeni cilji

Cilj upravljanja z jazbecem je dolgoročna ohranitev vrste v višini, prilagojeni njegovemu življenjskemu okolju. **Ohranjati je potrebno trenutno številčnost**, razporeditev v prostoru ter strukturo populacije.

Ukrepi in usmeritve

Za leto 2013 načrtujemo odvzem **83** živali.

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je odstopanje po višini navzdol do – 50 %, odstopanje navzgor je v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema.

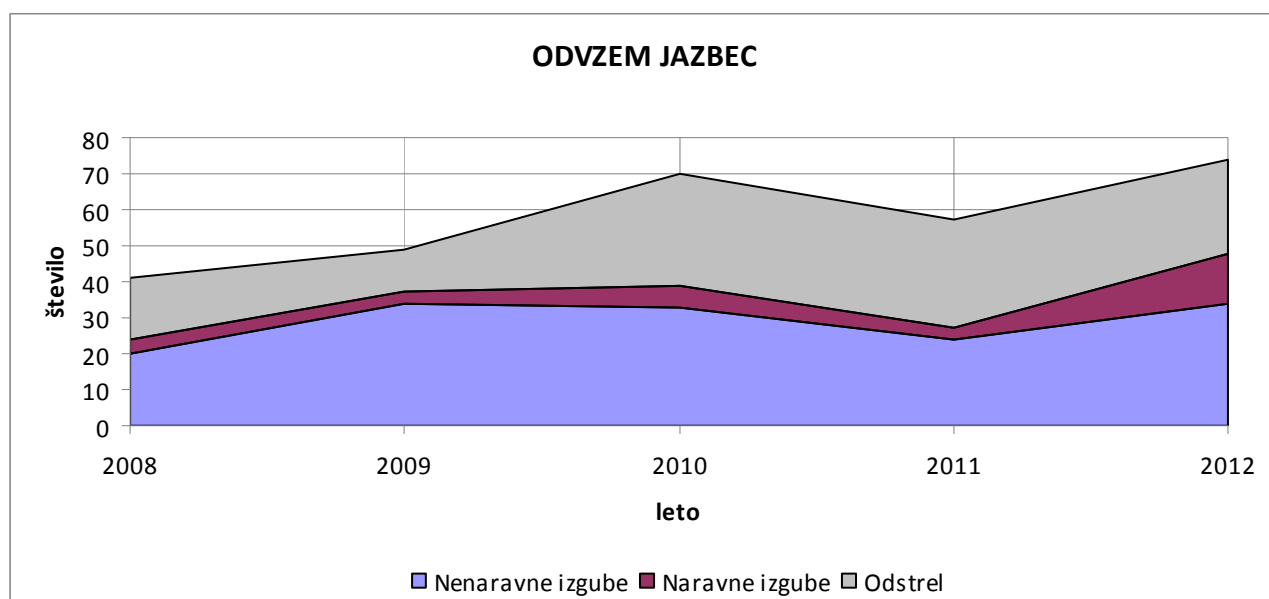
Priporočamo, da upravljavci lovišč bolj intenzivno izvajajo lov na jazbece na območjih, kjer je prisotna mala poljska divjad in kjer se pojavlja večja škoda v kmetijstvu.

Preglednica 4.16: Analiza odvzema jazbecev

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Samci	29	29	49	35	49	191
Samice	12	20	21	22	25	100
Skupaj odstrel in izgube	41	49	70	57	74	291
Načrt - skupaj	34	37	49	70	70	260
Odstrel in izgube / načrt	120,6	132,4	142,9	81,4	105,7	111,9

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
Nenaravne izgube	20	34	33	24	34	145	82,9
Naravne izgube	4	3	6	3	14	30	17,1
Skupaj izgube	24	37	39	27	48	175	100,0
% izgub	58,5	75,5	55,7	47,4	64,9	60,1	
Odstrel	17	12	31	30	26	116	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
1 neznan	3	3	4	3	13	26	14,9
2 bolezen	1		1		1	3	1,7
4 cesta	19	33	32	23	34	141	80,6
7 psi	1	1	1	1		4	2,3
9 garje			1			1	0,6

4.9 Kuna belica (*Martes foina*) in kuna zlatica (*Martes martes*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave obeh kun je celotno LUO.

Kuna belica (*Martes foina*)

Je prisotna v vseh loviščih LUO. Belica je številčnejša v kmetijskem in urbanem okolju, predvsem v bližini gospodarskih poslopij, osamelih hiš in zaselkov, kjer zadovoljuje večino bivalnih in prehranskih potreb.

Kuna zlatica (*Martes martes*)

Je divjad sklenjenih gozdov sredogorja, zato je v LUO razmeroma redka vrsta divjadi.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Odvzem kun je bil v **preteklem letu** 137 živali (120 belic in 17 zlati), kar pomeni 74 % realizacijo (77 % pri belici in 57 % pri zlati). Evidentiranih je bilo 31 izgub (23 %) prevladuje povoz. V zadnjem **petletnem obdobju** znaša realizacija 646 živali, kar je glede na načrt 70%. Izgube v tem obdobju predstavljajo 28 % odvzema. Nižja realizacija načrtov je predvsem posledica manjšega zanimanja za lov na ti vrsti, kar pa sicer ni zaskrbljujoče, saj vrsti ne povzročata škode na človekovem premoženju, prav tako ni zaznati negativnega medvrstnega odnosa z drugimi živalskimi vrstami.

Ocena stanja populacije

Populacija kun je stabilna, spolna struktura naravna, saj z odstrelom ne vplivamo na njo, številčnost med leti je odvisna od prehranskih razmer ter ostalih pogojev v okolju. Številčnost populacije zlatice je usklajena z okoljem, številčnejša belica se prilagaja tudi na urbano okolje in ocenjujemo, da se številčno krepi.

Bolezni znaki pri kunah niso opazni. Vpliv vrst na okolje je moteč pri škodah na domači perjadi, občasno pa tudi škode na stanovanjskih in gospodarskih objektih, ki lahko dosežejo zelo visoke odškodninske zneske.

Prilagojeni cilj

Osnovni **cilj** upravljanja s kunama je **ohranitev** populacij v okolju prilagojeni **številčnosti**, ki zagotavlja biološko ravnovesje v naravi. Pri kuni **zlati** to pomeni **ohranitev trenutne številčnosti**. Pri kuni **belici** pa **zmanjšanje številčnosti**.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2013 načrtujemo odvzem **151** kun belic in **30** kun zlati, kar je 32% nad lansko realizacijo.

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je odstopanje po višini navzdol **do - 50%**, odstopanje navzgor je v višini **do + 100%** načrtovanega številčnega odvzema.

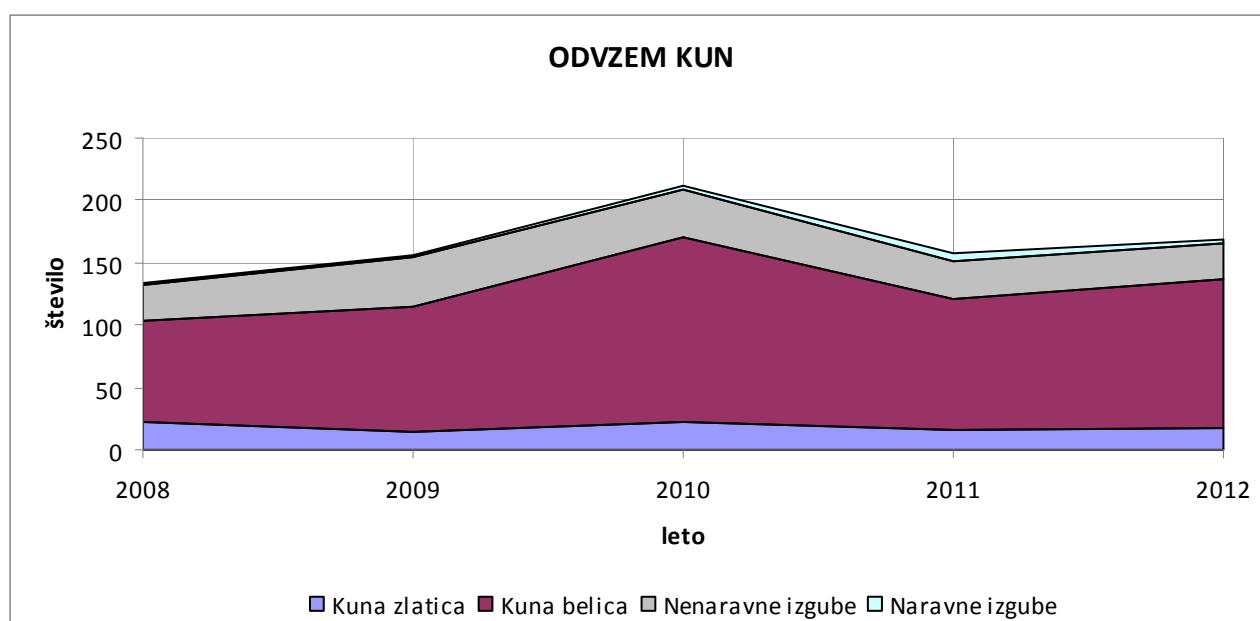
Izgube naj se evidentirajo in vnašajo v realizacijo odvzema. Kot pomemben bioindikator se upoštevajo le izgube v prometu.

Preglednica 4.17: Analiza odvzema kun

Odstrel in izgube						
	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Kuna zlatica	22	14	23	16	17	92
Kuna belica	81	101	147	105	120	554
Skupaj odstrel in izgube	103	115	170	121	137	646
Načrt - skupaj	170	170	226	170	185	921
Odstrel in izgube / načrt	60,6	67,6	75,2	71,2	74,1	70,1

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
Nenaravne izgube	29	40	38	30	29	166	92,2
Naravne izgube	1	1	4	6	2	14	7,8
Skupaj izgube	30	41	42	36	31	180	100,0
% izgub	29,1	35,7	24,7	29,8	22,6	27,9	
Odstrel	74	75	132	91	108	480	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
1 neznan	1	1	4	6	2	14	7,8
7 psi					1	1	7,1
4 cesta	29	40	38	30	28	165	91,7

4.10 Navadni polh (*Glis glis*)

V lovsko upravljavskem območju je navadni polh redno prisoten v gozdnatih predelih območja. Že vrsto let in tudi lani smo na pobudo nekaj lovskih družin načrtovali odvzem. Za lani so upravljavke LD Žetale, LD Podlehnik, LD Leskovec in LD Poljčane predlagale odvzem 104 polhov. Po uradnih podatkih evidenc je bil načrt realiziran 14 %.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2013 ista lovišča načrtujejo odvzem 104 polhov.

Zaradi odvisnosti odvzema vrste od letnega obroda drevesnih in grmovnih vrst, števila polhov za odvzem ni mogoče in ni potrebno številčno načrtovati. Zato tudi ni potrebnih dopustnih odstopanj

za realizacijo.

Kjer je izražen interes za lov s pastmi, je potrebno to izvajati v okviru interesnih združenj oz. društev, skladno z 43.a členom ZDLov-1A (1., 2. in 3. odst.).

Vsi odvzeti osebkovi morajo biti evidentirani v uradnih evidencah.

4.11 Pižmovka (*Ondatra zibethia*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Pižmovka je prostorsko vezana na reko Dravo, Dravinjo in Pesnico ter njihove pritoke in večje stoječe vode.

Prostorski okvir obravnave pižmovke je celotno LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Odstrel, ki pri pižmovki predstavlja veliko večino odvzema, je zanemarljiv. Skupna realizacija v zadnjem petletnem obdobju je 27 %. Podatki, pridobljeni iz lovišč za leto 2012, izkazujejo odzem 9 živali te vrste, kar je 36 % načrtovanega.

Temeljni problem, ki se pojavlja pri izdelavi analize upravljanja s pižmovko je povezan z nerealnimi evidencami odvzema.

Ocena stanja populacije

Pižmovka je dokaj pogosta vrsta divjadi v rekah in ostalih tekočih vodotokih, ter stoječih vodah LUO.

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja s populacijo pižmovke je preprečiti njeno širjenje v prostoru in njeno številčnost zadržati na najnižjem možnem nivoju.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2013 načrtujemo odzem 33 živali.

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je odstopanje po višini navzdol do – 50 %, odstopanje navzgor je v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema.

Dosledno je potrebno voditi evidence o odstrelu in izgubah.

Preglednica 4.18: Analiza odvzema pižmovk

Odstrel in izgube							
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	skupaj	
Skupaj odstrel in izgube	31	17	25	9	9	91	
Načrt - skupaj	100	112	76	25	25	338	
Odstrel in izgube / načrt	31	15	33	36	36	27	
Izgube in odzem							
Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	skupaj	%
Nenaravne izgube	4	1	3	3	4	15	88,2
Naravne izgube	0	1	0	0	1	2	11,8
Skupaj izgube	4	2	3	3	5	17	100,0
% izgub	13	12	12	33	56	19	
Odstrel	27	15	22	6	4	74	
Vzroki izgub							
vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	skupaj	%
1 neznan		1			1	2	11,8
4 cesta	4	1	3	3	4	15	88,2

4.12 Poljski zajec (*Lepus europaeus*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave poljskega zajca je celotno LUO.

S poljskim zajcem upravljajo v vseh loviščih LUO, njegova številčnost je pogojena z mnogimi omejitvenimi dejavniki okolja, tako naravnimi kot tistimi, ki jih povzroča človek. Na osnovi odvzema sklepamo, da je poljski zajec najbolj pogost v spodnjem delu Dravskega polja in na Ptujskem polju. Velika strukturiranost krajine in s tem povezana pestrost različnih posevkov in drugih kmetijskih kultur daje ugodne pogoje reprodukcije in preživetja tej občutljivi vrsti.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Podobno kot v sosednjem Slovensko goriškem LUO tudi tu odzem poljskega zajca od leta 2008 naprej rahlo pada in se je zadnja tri leta ustalil na okoli 500 živalih. Realizacija odvzema za petletno obdobje znaša 91 % in se je gibala med 73 % in 100 %. V povprečju je delež izgub zadnjih pet let 33 %. Med izgubami prevladuje promet, ki predstavlja 79 % delež. Delež evidentiranih naravnih izgub je zanemarljiv, kar pa po našem mnenju ne odraža dejanskega stanja. Predvidevamo namreč, da je vpliv lisice, kun, ptic ujed in vranov bistveno večji in predstavlja enega pomembnih omejitvenih dejavnikov razvoja populacije poljskega zajca.

Načrt odvzema poljskega zajca za leto 2012 (508 živali), je bil realiziran 100 %. Med evidentiranimi izgubami prevladuje povoz (51 %) veliko je bilo lani tudi izgub zaradi poplav (48 %). Menimo, da se bo vpliv jesenskih poplav poznal na številčnosti populacije še nekaj naslednjih let.

Ocena stanja populacije

Populacija poljskega zajca v LUO je stabilna in usklajena z naravnimi pogoji. Poleg naravnih plenilcev in neugodnih vremenskih pogojev je problem dviga številčnosti zajca predvsem v ogroženosti njegovega življenjskega prostora predvsem zaradi vpliva kmetijstva, urbanizacije in prometa. V jeseni lanskega leta jo je močnejše prizadela naravna ujma – poplave reke Drave in njenih pritokov. Temeljni omejitveni dejavniki dviga števila zajcev je vpliv lisic, kun, ujed in vranov. Nenadne vremenske spremembe v času poganja samic, predvsem menjava sušnega in izrazito mokrega vremena, izjemno vpliva na preživetje mladičev. To je še posebej izrazito v poznih zimskih in zgodnjih spomladanskih mesecih. Sodobne kmetijske metode, kot so veliko površinsko, intenzivno kmetovanje z uporabo kemičnih zaščitnih sredstev, spravilo celotne biomase iz njiv v jeseni in posledično uničevanje habitatov poljskega zajca so dejavniki, ki izrazito izpostavljajo vrsto v prostoru. Brez naravnega kritja so, sicer precej redki osebk, potencialno močno ogroženi od malih zveri, ujed in vranov. Vedno gostejši promet motornih vozil, urbanizacija ter skokovit razvoj infrastrukture, močno ogrožajo življenjski prostor vsem vrstam male divjadi. Gre torej za krčenje potencialnega življenjskega okolja, hkrati pa visoka gostota cestnega omrežja povzroča velike nenaravne izgube. Populacijo poljskega zajca ogrožajo tudi številne bolezni, ki pa jih zadnja desetletja, zaradi razmeroma nizke številčnosti redkeje beležimo.

Prilagojeni cilji

Cilj upravljanja s poljskim zajcem je z njegovim življenjskim okoljem in ostalimi živalskimi vrstami usklajena številčnost populacije. Struktura po starostnih kategorijah mora zagotavljati primeren delež srednje starih in starejših osebkov, ki uravnavajo socialne odnose v populaciji. Ciljno stanje je opredeljeno s številčnostjo, ki ne predstavlja pretiranih škod v sadjarstvu ter na ostalih kmetijskih kulturah in posevkih.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2013 načrtujemo odzem 508 poljskih zajcev.

Načrtovane višine odvzema ni potrebno dosegati, navzgor pa je realizacija omejena do največ + 30 % preseganja.

Na isti površini lovišča se lov vrši praviloma samo enkrat letno ali pa se v smislu kolobarjenja lov lahko izvaja na isti površini tudi večkrat, vendar največ do 1/3 lovne površine lovišča kjer se izvaja

lova na poljskega zajca, na preostanku površine pa se lov konkretno leto ne izvaja. Površine namenjene izvajanju lova in t.i. »mirnih con« brez lova se letno menjajo. Upravljevec lovišča takšne površine opredeli v letnem načrtu lovišča.

Lov zajcev v bližini intenzivnih nasadov ima prednost pred lovom v ostalem delu lovišča. Na teh površinah se lov lahko ponavlja.

Upravljalci lovišč naj načrtujejo in izvajajo ukrepe, ki bodo pripomogli k izboljšanju življenjskih razmer za poljskega zajca in tudi drugim vrstam male divjadi (osnovanje in vzdrževanje remiz, protiveternih pasov, grmišč in gozdnega roba, krmnih njiv, izvajanje zimskega krmljenja, intenziven lov tistih plenilskih vrst, katere je dovoljeno loviti...).

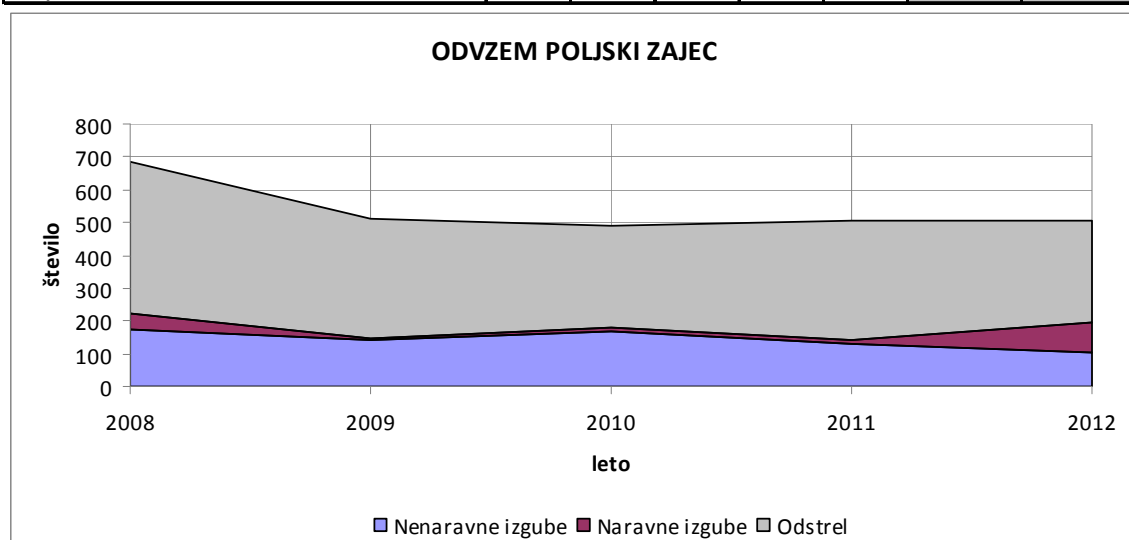
Pomembno je intenzivnejše poseganje v populacije lovnih vrst plenilcev z odstrelom, predvsem lisic in kun.

Preglednica 4.19: Analiza odvzema poljskih zajcev.

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Skupaj odstrel in izgube	684	512	492	508	508	2704
Načrt - skupaj	700	700	512	540	508	2960
Odstrel in izgube / načrt	97,7	73,1	96,1	94,1	100,0	91,4

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
Nenaravne izgube	176	141	171	133	106	727	81,9
Naravne izgube	47	5	9	8	92	161	18,1
Skupaj izgube	223	146	180	141	198	888	100,0
% izgub	32,6	28,5	36,6	27,8	39,0	32,8	
Odstrel	461	366	312	367	310	1816	

Vzroki izgub							
vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
1 neznan	7	3	2	5	3	20	2,3
2 bolezen		1	1	2		4	0,5
3 krivolov						0	0,0
4 cesta	173	134	166	124	105	702	79,1
5 železnica				1		1	0,1
6 zveri in ujede		1	3	1	1	6	0,7
7 psi	2	2	3	4		11	1,2
8 kosilnica	1	5	2	4	1	13	1,5
10 poškodba	40		3		88	131	14,8

4.13 Fazan (*Phasianus colchicus*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Največja številčnost fazana je v loviških lovskih družin na Dravskem in Ptujskem polju. Temu je glavni vzrok raba prostora in način kmetovanja v povezavi z ugodno strukturo lastništva. Prostorski okvir je zelo podoben razširjenosti poljskega zajca. Organizacijsko so ta lovišča povezana v ekološki enoti podravskega lovsko upravljavskega bazena (LUB). Sem spadajo lovišča LD Boris Kidrič, LD Cirkovce, LD Jože Lacko, LD Markovci, LD Ormož, LD Ptuj, LD Središče, LD Sv. Marjeta niže Ptuja in LD Velika Nedelja.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Upravljanje s fazanom v LUO je močno odvisno od dodajanja te vrste divjadi v zanj primerne habitate. Številčnost te vrste je težko določljiva, saj nam realno sliko zamegljujejo vlaganja fazanov iz umetne vzreje.

V preteklem petletnem obdobju je bila skupna realizacija načrta odvzema 85 %. Skupni delež izgub znaša 5 %. Med izgubami prevladujejo izgube zaradi prometa (50 %), sledijo jim izgube zaradi poškodb (27 %) in izgube zaradi zveri in ujed (16 %).

Lani je bila realizacija odvzema 86 %, delež izgub pa 3,5 %. 497 fazanov ali 36 % od celotnega odvzema je bilo lani uplenjenih v loviških, kjer fazana ne vlagajo. To so t.i. naravni fazani.

Kot je že omenjeno, je odstrel v veliki meri odvisen od umetne vzreje oziroma vlaganj osebkov v okolje. Od načrtovanih 2.380 je bilo vloženi 2.364 fazanov. Glede na število odvzetih vloženi fazanov, je v naravnem okolju ostalo 1.519 osebkov, kar je z vidika trajnostnega ohranjanja avtohtone favne v LUO nedopustno in nesprejemljivo. Znano je, da fazani iz umetne vzreje niso prilagojeni razmeram v naravnem okolju, zaradi česar so močno podvrženi plenilcem. Večina naporov povezanih z revitalizacijo matične jate je torej posredno namenjenih zagotavljanju prehranske osnove za naravne plenilce, katerih številčnost se posledično dviguje tudi na ta račun.

Ocena stanja populacije

Številčnost naravnega fazana, ki je vezana le na področje lovskih družin znotraj Podravskega LUB, je po naših ocenah stabilna, a še prenizka. Seveda je težko govoriti o številčnosti in oceni stanja populacije na osnovi vseh podatkov o fazanu v LUO. V bodoče bo potrebno primerjati le tista lovišča, ki odvezemajo le naravnega fazana, saj le ta dajejo objektivno sliko o fazanu v LUO. Prav tako po našem mnenju vpliv vlaganja fazanov iz umetne vzreje neposredno ne izboljšuje stanja v populaciji naravnega fazana.

Prisotnost je tako močno odvisna od vlaganj vrste v naravno okolje, glavni omejitveni dejavnik dviga številčnosti je lisica in ostale vrste malih zveri, ki jim z »dodatno« prehransko ponudbo še povečujemo vpliv ne samo na številčnost fazana, pač pa tudi na ostalo malo divjad in zavarovane vrste.

Fazana so zadnja desetletja močno prizadeli številni agrotehnični ukrepi, ki povzročajo krčenje remiznih površin, te pa pomenijo enega temeljnih dejavnikov ohranitve vrste. Z uporabo herbicidov, pesticidov, fungicidov in s krčenjem omejnikov, so gojitveni ukrepi za ohranitev te vrste alohtone ptice neuspešni.

Trenutno je stanje v okolju primernem za to divjad neugodno, vendar je v zadnjih letih opazen določen premik v pozitivni smeri. Ekstenzivne, okolju prijaznejše metode kmetovanja nudijo ugodnejše pogoje za ohranitev populacije.

Prilagojeni cilji

Cilj, ki ga zasledujemo pri fazanu je **ohranitev vrste in postopno povečanje številčnosti** v pretežno ravninskih in gričevnatih predelih lovišč. Pogoj za načrtno upravljanje z vrsto je primeren delež naravnih remiznih površin v sicer ekstenzivno obdelani krajini, ki pa naj se dolgoročno dviguje. Zastavljeni cilj je treba prvenstveno dosegati z izboljševanjem življenjskega okolja preko načrtovanih del (vzdrževanje grmišč, vzdrževanje remiz za malo divjad, sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja).

Ukrepi in usmeritve

Za leto 2013 načrtujemo odvzem **1.641** živali. Od tega 934 vloženih živali in 707 »naravnih«.

V loviščih, ki ne vlagajo fazana, se kot načrt upošteva predlog lovskih družin. Tu načrtovane višine odvzema ni potrebno dosegati, preseganje je dovoljeno do 30 %.

V loviščih, ki dodajajo fazana, naj odvzem temelji na količini dodanih osebkov in na predlogu odvzema naravnega fazana, pri čemer je največji dovoljen odvzem 40 % od vloženih osebkov. Tu načrtovane višine odvzema ni potrebno dosegati, preseganje pa ni dovoljeno.

Lovišča, ki imajo primerne pogoje in prostorske možnosti naj urejajo, vzdržujejo in širijo obseg remiznih površin ter izvajajo minimalna vlaganja. Hkrati s tem je nujno potrebno uravnavati številčnost tistih plenilcev, katere je dovoljeno loviti in s tem vzpostavljati primerne medvrstne odnose živalskih vrst v okolju.

Dodajanje in doseljevanje vrste je dovoljeno v okvirih predloga vlaganj in po usmeritvah iz dolgoročnega načrta.

Preglednica 4.20: Načrt odvzema fazana 2013

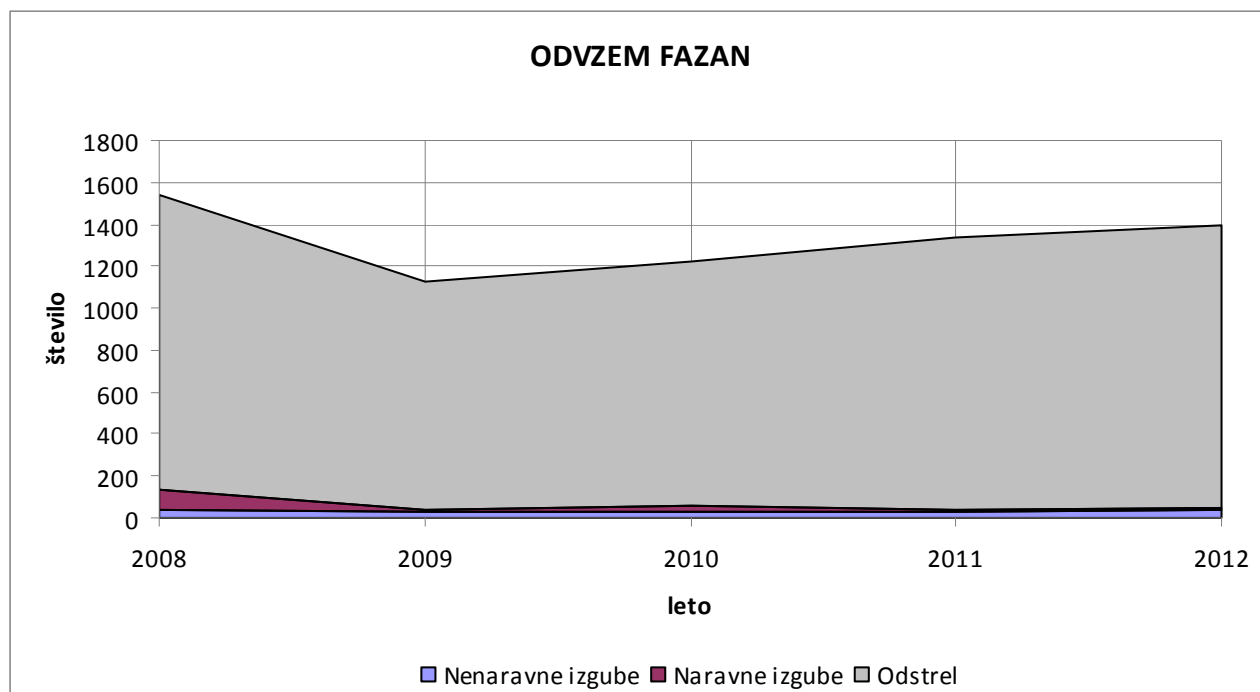
lovišče	predlog načrta LD	predlog vlaganj LD	40% vlaganj	uskladen načrt
BOČ			0	0
BORIS KIDRIČ	170		0	170
BRESNICA - PODGORCI	60		0	60
CIRKOVCE	120	300	120	120
CIRKULANE	5	40	16	5
DESTRNIK		170	68	30
DORNAVA - POLENSŠAK	30		0	30
DRAVINJA - MAJŠPERK	15	25	10	12
IVANJKOVCI	25		0	25
JOŽE LACKO - PTUJ	40		0	40
JURŠINCI	20		0	20
KOG - VINSKI VRHOVI	40	15	6	23
LESKOVEC V HALOZAH	15	50	20	15
MAKOLE	210	400	160	185
MARKOVCI	70	100	40	55
ORMOŽ	60	120	48	54
PODLEHNIK	8	20	8	8
POLJČANE	0	20	8	0
PTUJ	450	800	320	385
ROGAŠKA SLATINA	10	50	20	10
ROGATEC	3	15	6	3
SREDIŠČE	65		0	65
STOPERCE			0	0
SVETA MARJETA NIŽE PTUJA	110		0	110
TOMAŽ PRI ORMOŽU	70		0	70
TRNOVSKA VAS	10	40	16	10
VELIKA NEDELJA	35		0	35
VITOMARCI	80	170	68	86
ZAVRČ	15		0	15
ŽETALE			0	0
SKUPAJ	1.736	2.335	934	1.641

Preglednica 4.21: Analiza odvzema fazanov

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Skupaj odstrel in izgube	1537	1126	1218	1336	1397	6614
Načrt - skupaj	1737	1600	1617	1255	1620	7829
Odstrel in izgube / načrt	88,5	70,4	75,3	106,5	86,2	84,5

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
Nenaravne izgube	38	31	31	31	38	169	52,5
Naravne izgube	95	8	30	9	11	153	47,5
Skupaj izgube	133	39	61	40	49	322	100,0
% izgub	8,7	3,5	5,0	3,0	3,5	4,9	
Odstrel	1404	1087	1157	1296	1348	6292	

Vzroki izgub							
vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
1 neznan	1		4	3	7	15	4,7
2 bolezen						0	0,0
3 krivolov						0	0,0
4 cesta	38	30	29	28	37	162	50,3
5 železnica						0	0,0
6 zveri in ujede	9	8	23	6	4	50	15,5
7 psi						0	0,0
8 kosilnica		1	2	3	1	7	2,2
10 poškodbe	85		3			88	27,3

4.14 Poljska jerebica (*Perdix perdix*)

Prostorski okvir obravnave

Poljska jerebica se pojavlja v izrazito ravninskem delu lovsko upravljavskega območja. Seveda je pa zelo nevhvaležno govoriti o poljski jerebici kot vrsti divjadi v LUO, saj se lahko lovi le t.i. gojena poljska jerebica, zato razširjenost naravne nima neposrednega vpliva na določila načrta odvzema.

Prostorski okvir obravnave poljske jerebice je celotno LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Največje zanimanje za upravljanje s to vrsto se kaže v loviščih na Dravskem in Ptujskem polju. Za lani je pet lovišč načrtovalo vlaganje v višini 85 živali, vložile so jih 25. Odvzem se je izvršil le v enem lovišču v višini 1 žival – povoz na cesti. To pomeni, da je realizacija lanskega načrta, ki je predvideval odvzem 10 živali le 10 %.

Srednjeročna realizacija načrtovanega odvzema je 58 %. Skupni delež izgub je 24 %. Med izgubami prevladuje neznan vzrok z 60 %.

Ocena stanja populacije

Uredba o določitvi divjadi in lovnih dob (Uradni list RS, št. 101/2004) določa, da je divjad le gojena poljska jerebica (*Perdix perdix* L.). Na osnovi podatkov iz lovišč ni možno podati zanesljive ocene o stanju populacije. Delež avtohtone jerebice je majhen (po podatkih Zimskega ornitološkega atlasa Slovenije – 1994).

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja s poljsko jerebico je ohranitev vrste v primernem okolju LUO predvsem z izboljševanjem življenjskega okolja (urejanje remiz in krmnih njiv)

Ukrepi in usmeritve

Lovske družine v letu 2013 načrtujejo vlaganja v višini 60 poljskih jerebic.

Načrtuje se lahko odvzem največ 50 % vloženi živali iz umetne vzreje.

Načrt odvzema v letu 2013 je 5 živali.

Lov lahko izvajajo le lovišča, ki bodo tudi dejansko izvedle dodajanje poljske jerebice.

Lov poljske jerebice je z ZDLov-1 omejen samo na predhodno doseljeno divjad.

Načrta odvzema ni potrebno dosegati, preseganje ni dovoljeno.

Važno je tudi uravnavanje številčnosti naravnih plenilcev, predvsem malih zveri in sive vrane.

Varovanje potencialnih eko celic vrste, ohranjanje življenjskih pogojev, ter omejevanje oz. kontrola uporabe kemičnih sredstev, kolikor je to mogoče.

Preglednica 4.22: Načrt vlaganj in odvzema poljske jerebice 2013

lovišče	predlog načrta 2013 - LD	predlog vlaganj 2013 - LD	50% vlaganj	načrt odvzema - ZGS
CIRKOVCE		30	15	
POLJČANE		20	10	
SVETA MARJETA NIŽE PTUJA	5	10	5	5
SKUPAJ	5	60	30	5

Preglednica 4.23: Pregled odvzema poljske jerebice.

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	skupaj
Skupaj odstrel in izgube	65	49	38	3	1	156
Načrt - skupaj	60	60	65	76	10	271
Odstrel in izgube / načrt	108	82	58	4	10	58

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	skupaj	%
Nenaravne izgube	7	4	1	2	1	15	39,5
Naravne izgube	23	0	0	0	0	23	60,5
Skupaj izgube	30	4	1	2	1	38	100,0
% izgub	46	8	3	67	100	24	
Odstrel	35	45	37	1	0	118	

Vzroki izgub							
vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	skupaj	%
1 neznan	23					23	60,5
4 cesta	6	3	1	1	1	12	31,6
5 železnica	1					1	2,6
6 zveri in ujede						0	0,0
8 kosilnica		1		1		2	5,3

4.15 Raca mlakarica (*Anas platyrhynchos*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Številčnost race mlakarice, oziroma višina odvzema je odvisna od večjih vodnih površin. Največja številčnost je v loviščih lovskih družin, ki ležijo neposredno ob reki Dravi in Dravinji, ter ob večjih stoječih vodah (ptujsko in ormoška akumulacija). Največji odvzem imajo lovišča LD Ptuj, LD Dravinja Majšperk, LD Jože Lacko, LD Središče, LD Markovci in LD Ormož, ki skupno realizirajo več kot polovico načrtovanega odvzema v LUO. V ostalih loviščih je številčnost race mlakarice dosti manjša.

Prostorski okvir obravnave race mlakarice je celotno LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

V **preteklem petletnem obdobju** je bil skupni načrt realiziran v višini 80 %.

Realizacija načrtovanega odvzema za leto 2012 je bila 69 %. Odvzem rac mlakaric je bil 381 živali od načrtovanih 550. Delež evidentiranih izgub je zanemarljiv.

Menimo, da je vzrok za relativno slabo realizacijo načrta v vedno manjšem interesu izvajanja lova na to vrsto divjadi, kakor tudi v organizaciji števila lovov in uspešnosti na teh lovih.

Ocena stanja populacije

Ocenjujemo, da ni večjih sprememb glede številčnosti in je številčnost race mlakarice v LUO stabilna, kar je posledica dobre prilagojenosti vrste na njeno življenjsko okolje. Glede na stanje v populaciji ocenjujemo, da je zdravstveno stanje race mlakarice odlično. Med vrstni vpliv je delno zaznaven z ostalimi (zavarovanimi) obvodnimi pticami.

Prilagojeni cilj

Temeljni cilj upravljanja z raco mlakarico je ohranitev vrste naravi prilagojeni številčnosti, ter primerni spolni in starostni strukturi. Vrsta naj naseljuje vsa potencialna življenjska okolja, ki naj bodo ista kot danes. Prioritetno je potrebno ohraniti njeno življenjsko okolje za zagotovitev

normalne reprodukcije vrste. Gre za ohranitev trenutnega stanja obrečnih in obvodnih pasov, oblike vodnih korit, ter širšega življenjskega prostora rase mlakarice. Z obstoječim načinom lova se ne sme vplivati na številčnost.

Ukrepi in usmeritve

Načrt odvzema v letu 2013 je **500** rac mlakaric.

Dodajanje rac na naravne vodotoke ni dovoljeno.

Dodajanje rac je dovoljeno v njim primerno okolje, na lokacijah in področjih urejenih za revitalizacijo populacije in za namene lova rac.

Dodajanje rase mlakarice se po predlogu upravljavcev lovišč načrtuje z letnim lovsko upravljavskim načrtom in mora upoštevati določila veljavne zakonodaje (Zakon o ohranjanju narave Ur.l.RS 56/99 (UPB 96/04); Zakon o zaščiti živali ur.l.RS 98/99 (UPB 20/04).

Lov na raco mlakarico na posebnih varstvenih območjih (območja Natura 2000) in območjih naravnih vrednot mora biti skladen z naravovarstvenimi usmeritvami, ki veljajo za to območje in so priloga dolgoročnega načrta.

Lov na raco mlakarico se na določenih predelih območja zaradi varstva rac in ostalih vodnih ptic pred vznemirjenjem, omeji na največ dva dni na teden, ki jih za tekoče leto določijo upravljavci lovišč v letnem načrtu lovišča.

Načrtovan odzem rase mlakarice v LUO je dovoljeno presegati za 30 %, višine načrta odvzema pa ni potrebno dosegati.

Priporočljivo je sodelovanje med lovišči in upravljavci vodnih površin pri usklajevanju posegov v prostor.

Potrebno je skrbeti za ohranitev ustreznih biotopov za vodno in obvodno perjad: zamočvirjenih površin-mokrišč in obraslih obrežij rek in jezer.

Čiščenje obrežij potokov, rek in jezer, se ne sme izvajati v času gnezdenja v mesecu marcu in aprilu.

Preglednica 4.24: Analiza odvzema rase mlakarice

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Skupaj odstrel in izgube	396	415	459	533	381	2184
Načrt - skupaj	630	500	500	550	550	2730
Odstrel in izgube / načrt	62,9	83,0	91,8	96,9	69,3	80,0

Izgube in odzem							
Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
Nenaravne izgube	6	1	7	2	1	17	37,8
Naravne izgube	15	1	11	0	1	28	62,2
Skupaj izgube	21	2	18	2	2	45	100,0
% izgub	5,3	0,5	3,9	0,4	0,5	2,1	
Odstrel	375	413	441	531	379	2139	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
1 neznan	8		2		1	11	24,4
4 cesta	5	1	7	1	1	15	33,3
5 železnica	1					1	2,2
6 zveri in ujede	7	1	9			17	37,8
8 košnja				1		1	2,2

4.16 Sraka (*Pica pica*), šoja (*Garrulus glandarius*) in siva vrana (*Corvus cornix*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Prisotnost in s tem povezano upravljanje z lovniimi pticami je opredeljeno v vseh loviščih LUO, intenzivnejši je pristop v kmetijsko urbani krajini.

Vse tri vrste je dejansko težko obravnavati enotno, gre za skupino vranov, ki jim v preteklosti ni bila posvečena posebna pozornost.

Prostorsko so v lovsko upravljavskem območju razporejene vse tri vrste glede na svoje osnovne življenjske potrebe:

- SRAKA – v ravninskem delu območja, v območju živih mej in manjših gozdičkov sredi kulturne krajine,
- ŠOJA – v bolj gozdnatih delih območja,
- SIVA VRANA – številčna na celotnem območju, najbolj pa v ravninskem predelu.

Prostorski okvir obravnave srake, šoje in sive vrane je celotno LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Realizacija načrtovanih ukrepov v populacijah lovnih vrst ptic v LUO je zadovoljiva, še posebej je potrebno izpostaviti odvzem sive vrane. Trend naraščanja odstrela po letu 2008 je konstanten in ne kaže, da bi se v zadnjem letu umiril. Upravljanje s populacijo sivo vrane je problematično, ker je njena številčnost močno naraščajoča, s tem pa je vpliv vrste v okolju dostikrat negativno izražen. Na drugi strani glede na številčnost s sedaj načrtovano višino odvzema ne vplivamo na populacijo. Pogosto beležimo škode na nepremičninah, kmetijskih kulturah in objektih, populacijah živalskih vrst in celo na človeku. Rast populacije je nedvomno pogojena z biologijo vrste in porušenim razmerjem v odnosu do prehranskih virov. Ponudba organskih odpadkov v okolju je precej odvisna od človekovega vpliva in se izraža na izjemni rasti populacije sive vrane.

V preteklih letih se je obravnavalo kar nekaj primerov škod po sivi vrani na nelovnih površinah (silosi krme, stanovanjski objekti,...), kakor tudi na lovnih površinah.

Odvzem v letu 2012:

- sraka: 59 živali (77 % realizacija)
- šoja: 116 živali (117 % realizacija)
- siva vrana: 614 živali (88 % realizacija)

Ocena stanja populacije

Vse navedene vrste ptic so v LUO številčno dobro zastopane, še posebej siva vrana. Prisotnost posameznih vrst je odvisna predvsem od prehranskih virov, zato je gostota precej višja v nižinskih predelih lovišč, v urbanih okoljih in okolici komunalnih odlagališč. Medtem ko je številčnost šoje in srake dobro usklajena z okoljem, pa je stanje v populaciji sive vrane zaskrbljujoče. Njen vpliv v življenjskem okolju je v zadnjih letih naraščajoč, predvsem zaradi obilice organskih odpadkov in prepovedi zastrupljanja, kar je nekoč veljalo kot ukrep uravnavanja številčnosti vrste. Zadnja leta povzročata siva vrana vse več škod na posevkih žit, koruze, sadnem drevju in vrtninah (zelju, solati, ...). Iz leta v leto naraščajo evidentirane škode, predvsem na nelovnih površinah.

Ekološki pomen šoje je izjemno pomemben, saj s svojim načinom prehranjevanja raznaša semena gozdnega drevja in s tem bogati naravno pestrost različnih ekosistemov. Zdravstveno stanje populacij navedenih ptic je zadovoljivo. Močno je izražena med vrstna konkurenca med sivo vrano in ostalimi vrstami v okolju. Predvsem je potrebno izpostaviti njen vpliv na ptice pevke, poljsko divjad in različne zavarovane ter ogrožene živalske vrste.

Prilagojeni cilj

Temeljni cilj upravljanja je ohranitev vrst v primernem številu, glede na kvaliteto življenjskega okolja. To pomeni podobno **številčnost šoje in srake kot je trenutno stanje in zmanjšanje**

trenutne številčnosti sive vrane.

Cilj je zmanjšanje številčnosti sive vrane, ohranitev številčnosti srake in šoje.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2013 načrtujemo odvzem:

- **77** srak,
- **116** šoj,
- **727** sivih vran.

V primerjavi z letom 2012 je načrt odvzema pri šoji in sraki znižan in enak realizaciji odvzema v tem letu ter ne upošteva predloge upravljavcev lovišč, ki že vrsto let pri svojih predlogih pretiravajo in jih posledično ne dosegajo.

Načrt odvzema sive vrane je za 18 % višji od lanske realizacije.

Dopustna odstopanja v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO za sivo vrano je po višini navzdol do - 30 %, odstopanje navzgor je v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema.

Izvajanje načrta odstrela sive vrane je opredeljen kot ukrep varstva divjadi.

Načrta odvzema srake in šoje ni potrebno dosegati, preseganje pa ni dovoljeno, razen v primerih, če bi vrsti povzročali občutno škodo na človekovem premoženju.

Upravljalce lovišč opozarjamo, da je prenizka realizacija načrtovanega odvzema sivih vran lahko razlog za njihovo krivdno in s tem odškodninsko odgovornost.

Upravljalci lovišč so dolžni obravnavati škode od vseh vrst divjadi, saj so odgovorni za ocenitev in povrnitev škode, tudi tiste ki jo povzročajo lovne vrste ptic.

Pri upravljanju s sivo vrano se tudi smiselno upoštevajo določila »**Akcijskega načrta za reševanje problemov, povezanih s sivo vrano v Sloveniji**«. ⁴

Eden izmed priporočljivih in dovoljenih ukrepov za zmanjšanje možnosti nastanka škod od sivih vran je t.i. **odvračalni odstrel**. Zmanjšanje škod se sicer doseže z aktivnim lovom enega ali nekaj osebkov, bistveno pa k temu doprinese tudi stalna fizična prisotnost upravljavcev lovišč na področjih z večjimi škodami.

Ciljno zasnovan odvračalni odstrel bi ob minimalnih izgubah osebkov, zelo učinkovito odvrčal sivo vrano s škodnih področij. Da bo odvračalni odstrel maksimalno učinkovit, ga je potrebno izvajati na ciljno usmerjen način, in sicer:

- izvajalec odvračalnega odstrela naj se nahaja na škodni površini oziroma v njeni neposredni bližini,
- izvajalec naj strelja z mesta, ki je dobro vidno (sive vrane bodo na ta način hitro razvile znanje, da se je določenih površin treba izogibati).

Odvračalni odstrel naj se izvaja v času lovne dobe na lovni površini. Kljub določilom Akcijskega načrta za reševanje problemov, višine odvračalnega odstrela sivih vran z letnim načrtom LUO za posamezna lovišča posebej ne določamo, temveč je število odvzema za namene odvračalnega odstrela, vključeno v osnovni načrt odvzema. V primeru realizacije osnovno načrtovanega odvzema sivih vran za posamezno lovišče do 2 - kratne višine osnovnega načrta, upravljavec lovišča lahko zaprosi za dovoljenje za izredni poseg.

Izvajanje odvračalnega odstrela izven lovne dobe na lovni površini po določilih veljavne zakonodaje ni dovoljeno, lahko pa se dovoli izredni poseg (42. člen ZDLov-1).

Izvajanje odvračalnega odstrela v času lovne dobe in izven lovne dobe na nelovni površini ni dovoljeno posegati. V primeru pojavljanja večjih težav s sivimi vranami se na podlagi obstoječe zakonodaje lahko izda odločba za izredni poseg v populacijo sive vrane, bodisi v lovni dobi, bodisi izven nje.

V primeru povzročanja škod od sive vrane na majhnem področju (tudi nelovne površine) se o tem ustno ali pisno obvesti IRSKO. Pristojni lovski inšpektor opravi ogled in v primeru upravičenega posega na način, da se odstrani posamezne osebkove sivih vran, lahko odredi le to.

⁴ Upoštevana pripomba MKO z dne 26.3.2013

Za preprečitev nastanka škod na silažnih balah je le te potrebno prekriti s ponjavo.

Preglednica 4.25: Analiza odvzema srak, šoj, sivih vran

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj
Sraka	7	23	74	77	59	240
Šoja	64	54	71	99	116	404
Siva vrana	215	282	471	618	614	2200
Skupaj odstrel in izgube	286	359	616	794	789	2844
Načrt - skupaj	250	615	838	674	876	3253
Odstrel in izgube / načrt (%)	114	58	74	118	90	87

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
Nenaravne izgube	6	1	6	1	9	23	79
Naravne izgube	1	1	2	1	1	6	21
Skupaj izgube	7	2	8	2	10	29	100
% izgub	2,4	0,6	1,3	0,3	1,3	1,0	
Odstrel	280	358	610	793	780	2821	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2008	2009	2010	2011	2012	Skupaj	%
1 neznan	1		1	1	5	8	28
4 cesta	1	1	4	1	4	11	38
6 zveri in ujede		1	1		1	3	10
9 poškodbe	5		2			7	24

4.17 Nutrija (*Myocastor coypus*)

O vrsti ni informacij ali znakov njene prisotnosti v LUO.

Prilagojeni cilj

Prisotnost nutrije kot alohtone in invazivne vrste v LUO ni zaželena.

Ukrepi in usmeritve

Ob morebitni prisotnosti nutrije v LUO, se dovoljuje neomejen lov na to vrsto divjadi.

4.18 Rakunasti pes (*Nyctereutes procyonoides*)

Je vrsta divjadi, ki jo doslej v LUO nismo zasledili.

Prilagojeni cilj

Prisotnost rakunastega psa kot alohtone in invazivne vrste v LUO ni zaželena.

Ukrepi in usmeritve

Ob morebitni prisotnosti rakunastega psa v LUO se odstrel ne sme omejevati, spoštuje se zgolj lovno dobo.

4.19 Načrt dodajanja divjadi

Upravljavcem lovišč se v letu 2013 dovoljuje z namenom izvajanja lova ter ohranitve naravnih populacij dodati 2.335 fazanov, 60 poljskih jerebic, 50 rac mlakaric in 15 poljskih zajcev.

Usmeritve za dodajanje so opisane pri vsaki vrsti posebej.

Način vlaganja iz umetne vzreje je pogojen z določili lovske etike, ter spoštovanjem določil veljavne zakonodaje (ZON - Ur.l. RS, št. 56/1999 (31/2000 - popr.), 110/2002, 119/2002, 41/2004) in je v domeni upravljavcev lovišč – dodajanje divjadi v lovišče neposredno pred lovom pa je prepovedano. Dovoljeno je dodajanje vitalne in zdrave divjadi, sposobne preživetja v naravi (Zakon o zaščiti živali Ur.l. 98/99).

Preglednica 4.26: Načrt vlaganj divjadi 2013

lovišče	fazan	poljska jerebica	raca mlakarica	poljski zajec
CIRKOVCE	300	30		
CIRKULANE	40			
DESTRNIK	170			
DRAVINJA - MAJŠPERK	25			
KOG - VINSKI VRHOVI	15			
LESKOVEC V HALOZAH	50			
MAKOLE	400			
MARKOVCI	100			
ORMOŽ	120			
PODLEHNIK	20			
POLJČANE	20	20		
PTUJ	800			15
ROGAŠKA SLATINA	50			
ROGATEC	15			
SVETA MARJETA NIŽE PTUJA		10		
TRNOVSKA VAS	40			
VELIKA NEDELJA			50	
VITOMARCI	170			
Skupaj LUO	2.335	60	50	15

Vsi upravljavci lovišč so dolžni pred vlaganji divjadi zagotoviti za njih ustrezno bivalno okolje in prehranske pogoje. Dela ki jih v ta namen opravijo morajo biti razvidna iz letnih načrtov lovišč. Če lovišča za izboljšanje življenjskih razmer ne zagotovijo ustreznih pogojev, vlaganje divjadi ni dovoljeno. Izboljšanje življenjskih razmer za divjad pred vlaganjem se šteje za ukrep varstva divjadi. Posamezno divjad je dovoljeno vlagati v lovopustu, oziroma vsaj en mesec pred začetkom lova. Vlaganja divjadi, ki niso načrtovana s tem načrtom so prepovedana.

Za namene revitalizacije populacije poljskega zajca, ki je bila na področju lovišč ob reki Dravi v lanskem letu močno prizadeta zaradi poplav, je možno v okviru predhodno pripravljene projekta, dodajanje vrste v zanj primerno pripravljeno okolje.

5 **EVIDENCE**

Izdelava načrta je potekala v skladu s Pravilnikom o vsebini načrtov upravljanja z divjadjo (Ur.l. RS, št. 111/2005) in usmeritev iz lovsko upravljavskega načrta za XV. Ptujsko - Ormoško lovsko upravljavsko območje (2011 – 2020). Podatki o odvzemu so bili zbrani v skladu s Pravilnikom o evidentiranju odstrela in izgub divjadi ter o imenovanju komisije za oceno odstrela in izgub v lovsko upravljavskem območju (Ur.l. RS, št. 120/2005). Obseg opravljenih del za leto 2012 in načrt za leto 2013 ter drugi podatki so bili pridobljeni iz letnih načrtov lovišč za lovišča v LUO. Podatki o odvzemu v letu 2012 so bili v elektronski obliki posredovani prek spletne aplikacije Lisjak. Podatki so bili oddani pravočasno.

Izhodišča za izdelavo LLUN v letu 2014:

Pridobivanje podatkov za LLUN za leto 2014 bo predvidoma podobno kot v preteklem letu. Njihovo zbiranje bo potekalo v skladu z zgoraj omenjenima pravilnikoma ter morebitnimi spremembami in dopolnili.

Pregled odstrela in izgub divjadi v loviščih od 1.1. 2013 do 31.12. 2013 mora biti opravljen najkasneje do 31.1. 2014. Komisija za pregled odstrela in izgub divjadi mora biti ena za celotno LUO. Član komisije je tudi predstavnik ZGS, ki ob končanem pregledu v posameznem lovišču dobi izvod seznama odvzema in izgub divjadi in kategorizacijskega zapisnika. Komisiji se ob pregledu predloži za vsak odstreljen ali izgubljen osebek:

- za **srnjad, jelenjad** in **damjaka**: trofeja in spodnja leva čeljust za enoletne in starejše pri moških, ter spodnja leva čeljust za mladiče obeh spolov in samice,
- za **divjega prašiča**: za oba spola spodnje čeljusti s sekalci oziroma čekane pri večletnih osebkih,
- za gamsa : trofeja pri obeh spolih,
- za muflona: trofeja pri samcih, pri samicah in mladičih obeh spolov pa spodnja leva čeljust.

Evidenčna knjiga:

Samo redni vpis v evidenčno knjigo brez materialnega dokaza se ne upošteva. Kot materialni dokaz se lahko predloži zapisnik, fotografija, trofejni list (lovski gost), ipd. Čeljusti je komisija po končanem pregledu dolžna trajno uničiti. Morebitno nepredložitev trofej in čeljusti v oceno je komisija dolžna prijaviti lovskemu inšpektorju.

Evidenčne knjige je potrebno voditi tako, da je vanje vpisan vsak izločen kos, poleg odstrela tudi vse izgube (naravne in nenaravne). Izgube posameznih vrst je potrebno ločiti po vzrokih, pri »visoki« divjadi še po starostnih kategorijah, pri ostalih vrstah le s skupnim številom.

Za odstreljeni del populacije posameznih vrst visoke divjadi je potrebno za vsako starostno kategorijo izračunati povprečno biološko telesno maso (z glavo, trofejo, nogami, a iztrebljeno) na dve decimalki natančno (npr. srnjad, moški mladiči, povprečna telesna masa vseh uplenjenih v lovišču v zadnjem lovskem letu - 9,67 kg, ...), pri trofejnih srnjakih in jelenih je potrebno izračunati tudi povprečno maso suhega rogovja vseh odvzetih v lovišču za preteklo lovsko leto. Voditi je potrebno tudi evidenco transportnih telesnih mas in geokoordinate odvzema za visoko divjad.

Letni načrti lovišč in lovišč s posebnim namenom:

Do 10. 2. 2014 morajo lovišča posredovati ZGS letne načrte lovišč za leto 2013 v digitalni obliki. Hkrati je potrebno do navedenega datuma oddati tudi preliminarne načrte za leto 2014.

Upravljalke lovišč opozarjamo na dosledno izpolnjevanje letnih načrtov lovišč, saj so osnova za LLUN. Nujno je potrebno navesti konkretne lokacije posegov v okolje v obliki katastrskih občin in parcelnih števil. Upoštevajo naj tudi pripombe, ki jih bomo pripisali k posameznim načrtom lovišč. Več pozornosti naj lovske družine posvetijo tudi zasledovanju trenda številčnosti in prostorske prisotnosti posameznih vrst divjadi, saj lahko na podlagi teh podatkov, k izboljšanju življenjskih pogojev divjadi pripomorejo tudi posamezni ukrepi oz. režim gospodarjenja z gozdovi.

Za uspešno realizacijo LLUN je potrebno v tekočem letu (predvidoma sredina novembra) opraviti usklajevalni sestanek s pregledom realizacije načrta odvzema do 1. 11. 2013.

Usklajevalni sestanek med ZGS in Območnim združenjem upravljavcev lovišč LUO, na katerem se uskladi odvzem lovnih vrst ter dela v loviščih na nivoju LUO in/ali po loviščih se skliče najpozneje do sredine marca prihodnjega leta.

Po potrebi se lahko izven načrtovanega skliče tudi več usklajevalnih sestankov.

Sestavil vodja Odseka za gozdne živali in lovstvo:

Izidor COJZER, univ. dipl. inž. gozd.

Vodja ZGS OE Maribor:

mag. Jožef MRAKIČ, univ. dipl. inž. gozd.

6 KRONOLOGIJA NASTAJANJA NAČRTA

DIVJAD	Predlog LD	Predlog ZGS	Predlog OZUL	Predlog ZGS po usklajevanju z OZUL-om	USKLAJENO (DA/NE)	OPOMBE	NAČRT
srna	3369	3369	3369	3369	DA		3369
muflon	84	84	84	84	DA		84
gams	9	9	9	9	DA	popravek v spolni strukturi odvzema	9
divji prašič	247	284	284	284	DA	popravek v spolni strukturi odvzema	284
lisica	1064	1200	1200	1200	DA		1200
jazbec	83	83	83	83	DA		83
kuna zlatica	40	30	30	30	DA		30
kuna belica	151	151	151	151	DA		151
pižmovka	33	33	33	33	DA		33
poljski zajec	548	508	548	508	DA		508
fazan	1736	1468	1766	1641	DA		1641
poljska jerebica	5	5	5	5	DA		5
raca mlakarica	606	500	500	500	DA		500
sraka	116	77	77	77	DA		77
šoja	161	116	116	116	DA		116
siva vrana	727	727	727	727	DA		727
rakunasti pes	2	0	0	0	DA		0
navadni polh	104	104	104	104	DA		104

7 PRILOGE NAČRTA

1. Predvidene lokacije za krmljenje divjadi – seznam krmišč v LUO v letu 2013
2. Zapisnik usklajevanja z OZUL-om z dne 4. 3. 2013
3. Zapisnik 3. seje sestanka strokovnega sveta OE Maribor z dne 18.3.2013
4. Vabilo na javno predstavitev osnutka letnega načrta za XV. Ptujsko-Ormoško lovsko upravljavsko območje za leto 2013
5. Zapisnik javne predstavitve osnutka letnega načrta za XV. Ptujsko-Ormoško lovsko upravljavsko območje za leto 2013 z listo prisotnih in odgovori na (ne)upoštevanje pripomb
6. Pripombe na letni načrt za XV. LUO – podane s strani g. PLAZNIKA na javni predstavitvi 27.3.
7. Pripombe in predlogi MKO na osnutek načrta z dne 26.3.2013
8. Zapisnik 8.seje Sveta OE Maribor z dne 4.4.2013.